

Woninginbraken

Een onderzoek naar het fenomeen
woninginbraken en mogelijke aanpak
hiertegen

POLITIEACADEMIE

PA

R.K. Klein Haneveld, MSc

S. Boes, MSc

dr. N. Kop

Lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde

Apeldoorn, oktober 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Trends en spreiding van woninginbraken	7
1.1 Spreiding woninginbraken	8
1.2 Temporele spreiding	9
1.3 Ophelderingspercentages	10
2. Dadergerichte ontwikkelingen	12
2.1 Categorisering inbrekers	12
2.2 Theoretische beschouwing	13
2.2.1 Rationele keuze theorie	13
2.2.2 Routine activiteiten theorie	13
2.3 Keuze voor pleegplaats	13
2.4 Modus operandi	15
2.5 Hot times	16
2.6 Soort buit	17
3. Slachtoffergerichte ontwikkelingen	18
3.1 Gevolgen voor slachtoffers	18
3.2 Victimisatierisico algemeen	18
3.3 Herhaald slachtofferschap bij woninginbraak	18
3.4 Implementatie in de praktijk	19
4. Object- en omgevingsgerichte ontwikkelingen	22
4.1 Risicobesmetting	22
4.2 Risicofactoren van objecten	22
4.3 Preventieve maatregelen	23
4.3.1 Soorten preventie	23
4.4 Secured by design	24
4.5 Politiekeurmerk Veilig Wonen	25
5. Huidige situatie in Nederland	27
5.1 Kritische punten	27
5.2 Huidige initiatieven	30
6. Ontwikkelingen in het buitenland	33
6.1 België	33
6.2 Duitsland	35
6.3 Groot-Brittannië	36
6.4 Zweden	38
7. Nieuwe mogelijkheden voor Nederland	40
8. Conclusies en aanbevelingen	43
8.1 Type daders	43
8.2 Ontwikkelingen gericht op omgeving en object	43
8.3 Te leren lessen uit het buitenland	43
8.3.1 Algemene conclusie	44
8.3.2 Preventie	44
8.3.3 Handhaving en toezicht	44
8.3.4 Opsporing en repressie	45
8.3.5 Innovatie	46
Geraadpleegde literatuur	47
Bijlage 1: Modus operandi	53

Inleiding

“*Geringe pakkans voor inbrekers*” kopt de Stentor op 25 februari 2012. In het krantenartikel wordt aandacht besteed aan de geringe gemiddelde pakkans (lager dan 9%) voor inbrekers; alle genomen maatregelen ten spijt¹. Dit percentage geeft een onwenselijk signaal af richting burgers. Woninginbraken hebben – zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek – een grote impact op de slachtoffers. Slachtoffers hebben niet alleen te lijden onder materiële schade, ook op immaterieel gebied kampen zij met problemen. Hun gevoel van veiligheid en zekerheid is aangetast (Lamet & Wittebrood, 2009). Woninginbraken worden niet voor niets geschaard onder de categorie *High Impact Crime* en krijgen landelijke prioriteit in de politieke aanpak. Het doel van de Minister van Veiligheid en Justitie is om de pakkans van deze geprioriteerde high-impact delicten met 25% te verhogen. Dit moet worden bereikt door gericht en snel verdachten op te sporen en meer zaken op te lossen.²

Noemenswaardig is dat na een sterke daling van het aantal woninginbraken de laatste jaren er recentelijk weer een stijging zichtbaar is. Na de piek in 1994 en 1995 was het aantal inbraken met zo’n 40% afgenomen, blijkt uit slachtofferregistraties en (in mindere mate) uit politiestatistieken (Vollaard et al., 2009). Vollaard et al. (2009) concluderen tevens dat toen als gevolg van de afname van het aantal geregistreerde lichte woninginbraken, de gemiddelde schade wel was toegenomen. Recentelijk toonde de Integrale Veiligheidsmonitor 2010 aan dat zowel het aantal geregistreerde woninginbraken als het aantal respondenten dat aangeeft dat woninginbraak in hun woonbuurt voorkomt, weer is toegenomen. Betreffende deze laatste categorie in 2008 en 2009 nog respectievelijk 6,7% en 6,8%; in 2010 bedroeg dit 9,5% (CBS, 2011). In hoofdstuk 2 wordt hier dieper op ingegaan.

Wetenschappelijke aandacht

Op wetenschappelijk gebied is er veel aandacht voor woninginbraken. Onderzoek heeft zich onder andere gericht op de daders. Hierbij zijn pogingen gedaan om inbrekers in te delen in groepen waarbij onderscheidende kenmerken variëren van bijvoorbeeld de mate van professie, de behoefte van de dader of de modus operandi (Van der Plicht, 2010). Van den Handel et al. (2009) concluderen echter dat een dergelijke categorisering lastig is, aangezien het inbrekersgilde een diffuus gezelschap vormt waarbij individuen verschillende kenmerken uit de genoemde categorieën combineren.

Daarnaast is er onderzoek verricht naar de spreiding van woninginbraken. Het is bijvoorbeeld al langer bekend dat woninginbraken geografisch niet evenredig verdeeld zijn. Zo lopen sommige woningen en wijken een verhoogd risico ten opzichte van het landelijk gemiddelde en hebben slachtoffers van woninginbraak een grotere kans opnieuw slachtoffer te worden dan burgers die nog niet met inbraak te maken hebben gehad (o.a. Bernasco, 2007; López, 2007; Bowers & Johnson, 2005). Dit wordt risicobesmetting genoemd. Hier bestaat een theoretische onderbouwing voor waarbij blijkt dat woningen in de directe nabijheid van reeds ‘bezochte’ woningen een significant hoger risico lopen op inbraak (zie o.a. López, 2007; Ewart & Oatly, 2003).

Op basis van onder andere deze onderzoeksresultaten worden gerichte maatregelen genomen, denk aan situationele preventie. Een bekend voorbeeld hiervan is het – van oorsprong Britse programma – *Secured by design (SBD)*, waarbij men middels aanpassingen in de architectonische structuur van woonwijken en andere gelegenheidsbeperkende maatregelen, woninginbraken probeert te voorkomen. De routine activiteitentheorie en de rationele keuzetheorie vormen hierbij het uitgangspunt. Bij de routine activiteitentheorie wordt er vanuit gegaan dat criminaliteit niet beïnvloed wordt door sociale factoren, maar ontstaat wanneer er sprake is van een gemotiveerde dader, een geschikt slachtoffer en het ontbreken van toezicht. De rationele keuzetheorie gaat ervan uit

¹ Ophelderingspercentage in 2011 is 8,5%, gebaseerd op de voorlopige cijfers van GIDS/CBS.

² Kamerstukken II 2010/11, 29 628, nr. 256

dat potentiële daders eerst een kosten-baten analyse maken van hun te ondernemen criminele daad en op basis daarvan ook tot de daadwerkelijke uitvoering overgaan. In hoofdstuk 2 zal er dieper op deze belangrijke criminologische theorieën worden ingegaan. Op basis van deze theoretische kennis worden woonwijken zodanig ontworpen, dat natuurlijke surveillance wordt gestimuleerd. Bovendien worden er symbolische en fysieke barrières opgeworpen – zoals een suppoost bij de ingang van de wijk (symbolisch) en één enkele toegangsweg (fysieke) – en zogenaamde *target hardening* maatregelen (goed hang- en sluit werk, alarminstallaties en de aanwezigheid van bijvoorbeeld een hond) genomen (Topping & Pascoe, 2000). Het Politiekeurmerk Veilig Wonen, zoals in Nederland wordt toegepast, is hier een afgeleide van.

Om de praktijk te laten profiteren van de wetenschappelijke inzichten, is een overzicht van de huidige theoretische stand van zaken wenselijk. Dit onderzoek heeft daarom het opstellen van een "state of the art" van de wetenschappelijke kennis van woninginbraken tot doel. De uit zowel Nederlandse als internationale literatuur beschikbare kennis omtrent woninginbraken zal worden gepresenteerd. Daarnaast zal de beschikbare kennis over effectieve bestrijdingsmethoden en preventiemaatregelen worden gepresenteerd. Hiervoor is ook gekeken naar een viertal buurlanden om inzicht te krijgen in de maatregelen die ze daar treffen met betrekking tot voorkomen en oplossen van woninginbraken. De centrale onderzoeksvraag die hierbij aan de orde komt, luidt:

Welke wetenschappelijke inzichten hebben zich de afgelopen 5 jaar op het gebied van het fenomeen woninginbraak ontwikkeld en wat zijn 'best practices' in relatie tot de aanpak van woninginbraken?

Om op gestructureerde wijze deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Hoe heeft het fenomeen woninginbraken zich cijfermatig ontwikkeld?
 - o Welke geografische spreiding is er in de wetenschappelijke literatuur te vinden?
 - o Welke temporele spreiding is er volgens wetenschappelijk onderzoek?
 - o Hoe heeft de pakkans zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
- Welke kenmerken hebben plegers van woninginbraken
- Welke verschillende modus operandi zijn bekend?
- Welke kenmerken hebben slachtoffers en objecten van woninginbraak?
 - o Herhaald slachtofferschap
 - o Risicobesmetting
- Welke effectieve inzichten zijn er op het gebied van preventie te onderscheiden?
- Welke (preventieve) maatregelen zijn er in de internationale literatuur te onderscheiden?
- Welke maatregelen worden op dit moment in Nederland effectief om woninginbraken tegen te gaan?
- Welke effectieve maatregelen worden er in de buurlanden (België, Duitsland, Engeland en Zweden) op dit moment ingezet om woninginbraken tegen te gaan?
- In hoeverre zijn deze maatregelen ook toe te passen op de situatie in Nederland?

Definitie woninginbraak

In de literatuurstudie zal, in navolging van Bernasco (2007) als uitgangspunt de definitie van woninginbraak zowel *insluiping* als daadwerkelijke *inbraak* in woningen worden genomen.

Ook pogingen daartoe vallen binnen de reikwijdte van deze definitie, mits diefstal het doel is.³ Studies omtrent diefstal uit woningen waarbij geweld is gebruikt, zoals woningovervallen, worden niet meegenomen in het literatuuronderzoek.

Gedurende het vergelijkend internationale onderzoek, is de definitie gebruikt zoals deze in het *“Plan van Aanpak Woninginbraken”* (2012) door het Landelijk Programma Woninginbraken is vast gesteld. De definitie luidt als volgt: *“het op enigerlei wijze wegnemen van (een) goed(eren) of geld uit een woning of een daartoe bestemde ruimte, dat/die aan een ander toebehoort/horen door iemand die zich aldaar buiten weten of tegen de wil van de rechthebbende bevindt, dan wel de poging daartoe”*.

Van deze definitie is in de literatuurstudie nog geen gebruik gemaakt aangezien het Plan Aanpak Woninginbraken tijdens de uitvoer van deze studie nog niet beschikbaar was. Er is geen sprake van grote verschillen in de definities. De definitie zoals deze in het Landelijke Programma gebruikt wordt, is wel gedetailleerder, waardoor duidelijker is wat er nu precies onder woninginbraken valt en wat niet. Door de kleine verschillen in de definitie zal het gebruik van de definitie van Bernasco niet tot andere resultaten in het literatuuronderzoek hebben geleid dan het gebruik van de definitie van het Landelijk Programma. Dit komt met name doordat het literatuuronderzoek een beschrijving is van reeds verricht onderzoek.

Methode van onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd in twee fasen, bestaande uit een literatuurscan van het fenomeen woninginbraken en een internationaal vergelijkend onderzoek naar good practice in het voorkomen en oplossen van woninginbraken. In de eerste fase van het onderzoek (van oktober 2011 tot maart 2012) is een literatuurscan van empirisch onderzoek op het gebied van woninginbraken. Hiervoor zijn inzichten van verschillende wetenschapsgebieden gebruikt om een zo compleet mogelijk beeld te kunnen schetsen van het probleem woninginbraken. Om de wetenschappelijke inzichten in een cijfermatig perspectief te kunnen plaatsen, zijn voorhanden zijnde cijfers vanuit GIDS en de daaraan gekoppelde cijfers uit CBS-database gebruikt. Ook werden de nieuwste gegevens uit het Nationaal Dreigingsbeeld (Mesu & Van Nobelen, 2012) en de onderzoeksgegevens van De Waard (2011) gebruikt. De Waard deed in 2011 onderzoek naar de trends op het gebied van woninginbraken, zijn uitkomsten zijn verwerkt om het beeld zo compleet mogelijk te maken. Ondanks het *dark number* omtrent het aantal gepleegde woninginbraken en het aantal geregistreerde woninginbraken, geven al deze cijfers bij elkaar wel een goed beeld van de omvang van het probleem. De cijfermatige onderbouwing zorgt ervoor dat de wetenschappelijke inzichten verkregen vanuit de literatuur in het juiste perspectief geplaatst kunnen worden.

De literatuurscan is uitgevoerd op Nederlands- en Engelstalige wetenschappelijke literatuur. Hierbij is er onderscheid gemaakt tussen dadergerichte -, slachtoffergerichte -, omgevings- en objectgerichte ontwikkelingen. Er is getracht om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de huidige "state of the art" kennis op het gebied van het fenomeen woninginbraken. Daarom zijn de meeste bronnen van recente datum en wordt er niet te veel ingegaan op de lange geschiedenis die het fenomeen woninginbraken kent.

In de tweede fase (van april tot september 2012) is er onderzoek gedaan naar de huidige situatie in Nederland en ontwikkelingen die zich op dit moment voordoen in de omringende landen, te weten Duitsland, Zweden, België en Groot-Brittannië. Bij de huidige situatie in Nederland is er gekeken naar punten die op dit moment niet goed gaan in de aanpak van woninginbraken, gebaseerd op aanwezige literatuur en interviews met deskundigen op het gebied van woninginbraken. Ook is er kort gekeken naar diverse initiatieven die zijn ontwikkeld in de strijd tegen woninginbraken. Hier wordt slechts beperkt op ingegaan aangezien deze taak bij het Landelijk Platform Woninginbraken ligt, en daarbij zijn verschillende regio's al bezig met het in kaart brengen hiervan. De resultaten van dit deelonderzoek zijn te vinden in hoofdstuk 5. Qua internationale vergelijking worden vier landen nader beschouwd. Allereerst de buurlanden Duitsland en België omdat de sociaal-

³ Artikelen 310 en 311 Wetboek van Strafrecht.

economische factoren relatief het meest vergelijkbaar zijn met de Nederlandse situatie. Daarnaast Groot-Brittannië, aangezien dit land in veel zaken omtrent criminaliteit voorop loopt in Europa. Verder is Zweden meegenomen in het onderzoek vanwege het grote aantallen woninginbraken dat daar plaats vindt, maar toch wekt het land de indruk dat woninginbraken niet als een probleem worden ervaren. Een mogelijke oorzaak hiervan is de grote mate van burgerverantwoordelijkheid die in alle lagen van de samenleving terug is te vinden. De resultaten van de literatuurstudie dienen als handvat en als onderbouwing voor de internationale vergelijking.

De internationale vergelijking heeft met name bestaan uit een deskresearch, waarbij er gezocht is op good practices in de geselecteerde landen op het gebied van preventie, repressie, opsporing en innovatie. Ook is getracht om een antwoord te geven op de vraag welke aanpakken nu daadwerkelijk effectief zijn. Gedurende deskresearch zijn er officiële bronnen geraadpleegd (zoals jaarverslagen van de politie uit de onderzochte landen), is er gezocht naar nieuwsberichten over mogelijke succesvolle aanpakken en is er gekeken naar literatuur uit de onderzochte landen op het gebied van woninginbraken. De tijdens de deskresearch gevonden good-practices zijn geverifieerd met contactpersonen uit de geselecteerde landen. In België is er contact geweest met meerdere personen binnen de politie tijdens een groot congres over woninginbraken in Antwerpen. In Duitsland is er contact geweest met het hoofd van de afdeling Criminologie en Criminaliteitspreventie van de Polizei Hochschule te Münster. De Zweedse contactpersoon is de strategisch adviseur van de politie welke op dit moment ook woninginbraken in de portefeuille heeft.

Om een goede vergelijking tussen Nederland en de andere landen te kunnen maken, is er niet alleen gekeken naar de aanpak, maar ook naar de maatschappij waarin het probleem woninginbraken zich voordoet. Zo is Nederland een dicht bevolkt land, terwijl Zweden dit bijvoorbeeld een stuk minder is. Deze factor en andere geografisch en sociaaleconomische factoren spelen een belangrijke rol als het gaat om uitvoerbare 'good-practices' en vormen dan ook een belangrijk analyse kader in het vergelijkende onderzoek.

De resultaten van het internationaal vergelijkende deel worden in hoofdstuk 6 en 7 besproken

Tot slot volgen in hoofdstuk 8 de conclusies en worden er aanbevelingen gedaan voor een mogelijke aanpak in de toekomst en verder onderzoek.

1. Trends en spreiding van woninginbraken

De hoofdstukken 2 tot en met 5 vormen het deelonderzoek bestaande uit een literatuurscan van empirisch onderzoek op dit gebied. Hiervoor zullen inzichten van de verschillende wetenschapsgebieden worden gebruikt om een zo compleet mogelijk beeld te kunnen schetsen van het probleem woninginbraken.

Om deze “state of the art” in het juiste perspectief te kunnen plaatsen, is het van belang eerst de cijfermatige context te schetsen waarbinnen de problematiek van woninginbraken zich afspeelt. Deze cijfers moeten nadrukkelijk worden opgevat als een indicatie van de werkelijkheid. Verklaringen voor waarneembare trends kunnen niet worden gegeven, hooguit kunnen uit de wetenschappelijke literatuur factoren, die van invloed zijn op de waarneembare trends, worden gedestilleerd. Daarbij dient opgemerkt te worden dat fluctuaties in criminaliteitscijfers per definitie voorkomen, en dat er niet direct sprake is of hoeft te zijn van verergering van de problematiek. Bovendien kunnen deze schommelingen door vele factoren worden veroorzaakt en beïnvloed. Toch is aandacht voor dergelijke ontwikkelingen wel van belang, om structurele verergering van de problematiek tijdig te kunnen signaleren en bestrijden. De feitelijke stijging van het aantal woninginbraken wordt daarmee niet ontkend, maar een relativisering is op zijn plaats. In het kader van dit onderzoek geïnterviewde wetenschappers wijzen op de lange termijn schommelingen in criminaliteitscijfers in het algemeen en het onvermogen van de wetenschap om deze schommelingen te kunnen verklaren. Het is van belang om de cijfers te bekijken over een langere tijd. Uit Vollaard et al. (2009) blijkt dat 1994 een flinke piek vertoonde en dat daarna het aantal woninginbraken sterke is afgenomen. Uit hun onderzoek blijkt dat er sinds 2006 weer sprake is van een stijging in het aantal processen-verbaal, maar dat het aantal slachtoffers volgens de slachtofferenquête nog steeds afneemt. Vanaf 2009 blijkt uit de gegevens van het CBS/GIDS dat ook de slachtofferkans weer toeneemt. Het is echter pas mogelijk om over een aantal jaar te bekijken wat de zeggingskracht van deze cijfers is, wanneer het statistisch mogelijk is om een trend waar te nemen.

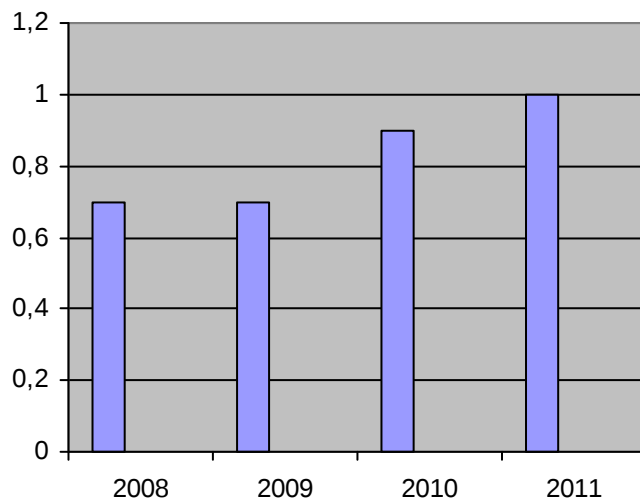
Nederland kende begin jaren negentig een golf woninginbraken die na 1995 weer afnam. In dit geval was de golf vooral terug te zien in de twee slachtofferenquêtes en minder in de politiestatistiek. Van de inbraken waarvoor mensen bij de verzekering claimen bleef in deze periode de ernst, gemeten als de gemiddelde schade per claim, grofweg gelijk (Vollaard et al., 2009). De daling in de niet-geregistreerde inbraken zet door tot 2005. Het aantal geregistreerde inbraken begint echter pas na een korte stijging rond 2002 te dalen. De daling betreft vooral de lichtere inbraken: het kleinere aantal inbraken kent een veel hoger schadebedrag per claim (Vollaard et al., 2009). In datzelfde onderzoek wordt een aantal verklaringen geboden voor de gesignaleerde daling vanaf midden jaren negentig. Het dalend aantal jonge mannen en een afname van de werkloosheid met een toenemende arbeidsdeelname van mannen zouden hebben bijgedragen aan de afname van criminaliteit, in het bijzonder van vermogensdelicten (Vollaard et al., 2009). Vollaard (2010) berekende dat door het langdurig opsluiten van veelplegers het aantal aangiften van woninginbraak met 25%⁴ is gedaald. Daarbovenop komen een stijging in politiesterkte en een toename in preventiemaatregelen (Vollaard et al., 2009). Deze verklaringen gelden voor diefstal in het algemeen, maar bieden wel enig perspectief op de complexiteit van factoren die van invloed zijn op criminaliteitscijfers.

In de volgende paragraaf zullen de cijfers van de afgelopen 7 jaar in ogenschouw worden genomen.

⁴ Dit percentage geldt voor het jaar 2008.

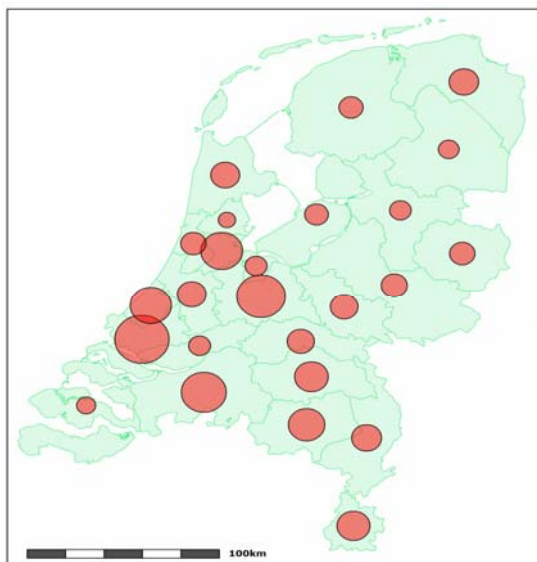
1.1 Spreiding woninginbraken

Op basis van de gegevens welke bekend zijn bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kan een beeld worden geschetst van de ontwikkeling van het aantal woninginbraken over de afgelopen vijf jaar per politieregio en per gemeente.⁵ Hoewel de ontwikkeling van het aantal woninginbraken per regio verschilt, was er op nationaal niveau tot 2010 een stijging waarneembaar. Waren er in 2005 nog 69.645 geregistreerde woninginbraken in heel Nederland, in 2010 is dit aantal met ongeveer 18% gestegen tot 82.515 geregistreerde woninginbraken.⁶ In 2011 was er wederom sprake van een flinke stijging in het aantal geregistreerde woninginbraken; in totaal 89.250, hetgeen een toename van zo'n 8% betekent. Ook de slachtofferkans per 100 inwoners laat in 2011 een stijging zien (zie figuur 1). Hieruit wordt duidelijk dat de slachtofferkans van 0,7 in 2008 is gestegen naar 1 in 2011.

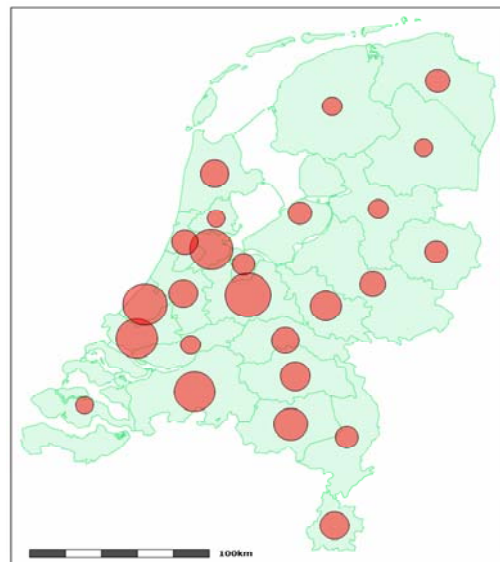
Figuur 1 Slachtofferschap woninginbraak in Nederland (per 100 inwoners)

Figuur 2 geeft het aantal woninginbraken per politieregio in het jaar 2005 weer. Hieruit valt

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 29-02-2012

Figuur 2 Spreiding woninginbraken over politieregio's in 2005

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 29-02-2012

Figuur 3 Spreiding woninginbraken over politieregio's in 2010

⁵ In deze paragraaf is gebruik gemaakt van gegevens tussen 2005 en 2011. De cijfers van 2011 zijn nog de voorlopige cijfers, op basis van GIDS/CBS. De overige cijfers (2005-2010) zijn de definitieve cijfers op basis van CBS/GIDS.

⁶ Het WODC (2010) meldt 93.308 inbraken (incl. diefstal uit box, schuur en garage) in 2005, stijgend naar 102.510 in 2010.

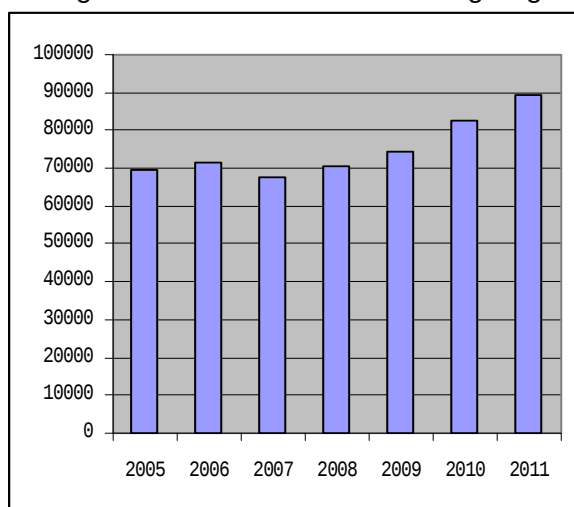
op te maken dat het grootste aantal geregistreerde woninginbraken in met name de vier grote steden plaatsvond. Midden en West Brabant valt qua aantal ook in deze categorie.

Figuur 3 geeft de situatie in 2010 weer. Hieruit blijkt dat de geografische spreiding van woninginbraken nagenoeg niet veranderd is. Wanneer er gekeken wordt naar het aantal woninginbraken per 1000 inwoners in een politieregio, dan blijkt dat hierin weinig grote verschillen waar te nemen zijn. Zowel in 2005 als in 2010 zijn mensen in de regio Friesland het minst slachtoffer van woninginbraak; zo'n 2,5 inwoner op de 1000 inwoners wordt slachtoffer. In 2005 was de kans om slachtoffer te worden in de regio Rotterdam-Rijnmond het grootst; zo'n 6,6 op de 1000 inwoners. In 2010 liep men in de regio Gooi & Vechtstreek het grootste risico; zo'n 8,1 op de 1000 inwoners. De regio Rotterdam-Rijnmond is in de vijf tussenliggende jaren juist erg hard gedaald in slachtofferschap. Van 6,6 op de 1000 in 2005 tot 5,2 op de 1000 in 2010. Grootste stijger was Gooi & Vechtstreek: van 5,2 op de 1000 in 2005 tot 8,1 op de 1000 in 2010.

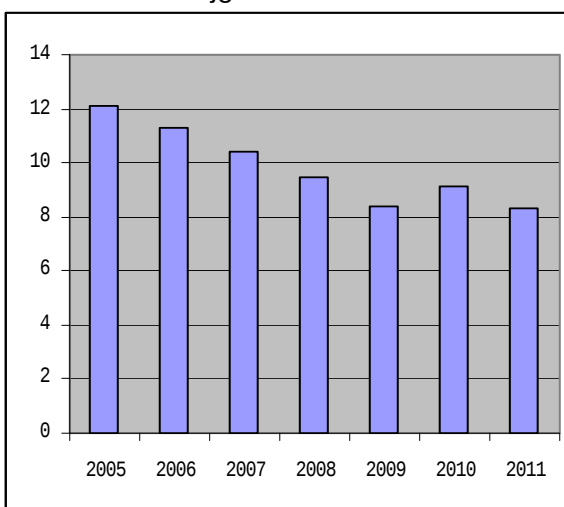
Deze cijfers zijn echter moeilijk te duiden, het verschil in aantal woninginbraken tussen de verschillende regio's kan net zo goed een reflectie zijn van de grootte c.q. inwonertal van de regio als van het gevoerde beleid binnen korpsen et cetera. Meer dan een indicatie van de spreiding woninginbraken op nationaal niveau kan uit hieruit dan ook niet worden afgeleid.

1.2 Temporele spreiding

Wanneer specifiek gekeken wordt naar de ontwikkeling in tijd, dan levert dit voor geheel Nederland het volgende beeld op. Opvallend in figuur 4 is de daling in het aantal woninginbraken in 2007. Het aantal geregistreerde inbraken stijgt daarna echter weer.

Figuur 4: Totaal aantal geregistreerde woninginbraken in Nederland

Figuur 5: Ophelderingspercentages woninginbraken in Nederland

Het aantal geregistreerde woninginbraken is, zoals bekend, niet het daadwerkelijke aantal voorkomende inbraken. Er is – dit is bij praktisch elk type misdrijf het geval – sprake van een *dark number*: een percentage zaken vindt wel plaats, maar hiervan wordt geen aangifte of melding gedaan bij de politie. Over het algemeen is de aangiftebereid van geregistreerde woninginbraken erg hoog: 96% op basis van de GIDS gegevens. De overige 4% wordt wel gemeld bij de politie, maar er wordt vervolgens niet officieel aangifte van gedaan. Wanneer er gekeken wordt naar de representatieve slachtofferenquêtes die ieder jaar gehouden worden, blijkt dat er in 2008 volgens de enquête 82.000 woninginbraken hebben

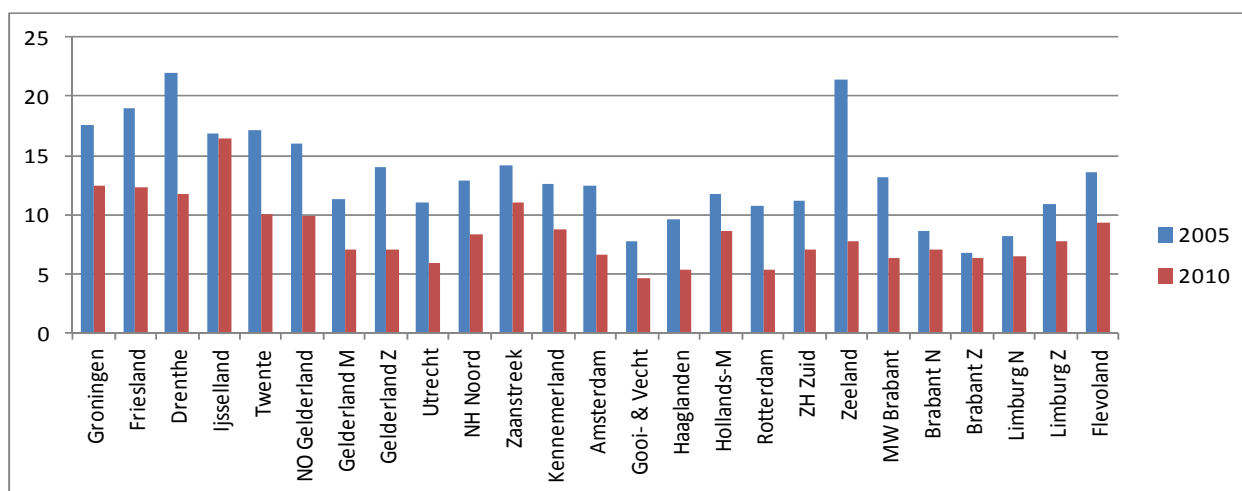
plaatsgevonden (Vollaard et al., 2009). Dit zorgt voor een *dark number* van zo'n 12000 woninginbraken (17%), waarvan geen melding of aangifte wordt opgemaakt bij de politie.

1.3 Ophelderingspercentages

Wanneer tegen bovengenoemde cijfers de ontwikkeling van het ophelderingspercentage wordt afgezet, is te zien dat deze een gestaag dalende lijn vertoont (zie figuur 5). Wanneer deze cijfers gerelateerd worden aan de stijging van het aantal geregistreerde woninginbraken, is af te leiden dat het verschil hiertussen, en dus het aantal onopgeloste inbraken, steeds groter wordt. Ook in absolute zin daalt het aantal opgehelderde woninginbraken al een aantal jaren gestaag.

De lage ophelderingspercentages hebben tot gevolg dat er geen betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan over de plegers van inbraken. Van de bij de politie bekende inbrekerspopulatie is niet bekend of zij representatief zijn voor de gehele populatie.

Wanneer we kijken naar de ophelderingspercentages verdeeld over de verschillende regio's (figuur 6), is er fluctuatie te zien. Opvallend is dat in alle regio's het ophelderingspercentage tussen 2005 en 2010 in meer of mindere mate gedaald is. Zeker in de regio's Drenthe en Zeeland is sprake van een relatief sterke daling in het ophelderingspercentage. Met betrekking tot de totalen over heel Nederland is het ophelderingspercentage in de afgelopen 5 jaar van 12,1% in 2005 gedaald tot 9,0% in 2010⁷. Het afnemende ophelderingspercentages is ook zichtbaar in de afname van het aantal geregistreerde verdachten. In 2005 werden er 14.450 verdachte geregistreerd in Nederland, in 2010 bleek dit aantal met 42% te zijn afgenomen tot 9.895 geregistreerde verdachten volgens de cijfers van het CBS/GIDS⁸.

Figuur 6: Percentage opgehelderde woninginbraken per politieregio in 2005 en 2010

Heterdaadkracht

Het geringe ophelderingspercentage behoeft enkele opmerkingen. Uit de wetenschappelijke literatuur is bekend dat een hoge pakkans aanzienlijk bijdraagt aan het voorkomen en tegengaan van delinquent gedrag. Zowel de strafmaat als straffkans spelen daarbij een belangrijke rol (Elffers, in: Versteegh et al., 2010). Verder is aangetoond dat de pakkans na een inbraak voor een groot deel wordt beïnvloed door burgers. De snelheid waarmee een melding wordt gedaan, houdt direct verband met de pakkans van de dader. Met andere woorden: hoe sneller burgers een inbraak melden bij de politie, hoe groter de kans dat de

⁷ Het WODC rapporteerde over 2010 een ophelderingspercentage van 6,7% in de *Monitor Criminaliteit en Rechtshandhaving*.

⁸ Een vergelijking met de WODC-monitor kan hier niet gemaakt worden, omdat inbraak onder algemene diefstal is geschaard.

inbreker gepakt wordt. Dit betekent dat (meer) heterdaadmeldingen een wezenlijke bijdrage zouden kunnen leveren aan het ophogen van de ophelderingspercentages. Daarbij is de hulp van de burger vereist. Het begrip heterdaadkracht komt hier direct boven, waarbij het de bedoeling is dat burgers gestimuleerd worden dat snel reageren door alerte burgers ervoor zorgt dat er meer daders gepakt kunnen worden. Wanneer het zoeken naar de dader langer dan een paar minuten duurt, neemt de pakkans sterk af. Heterdaadzaken kennen een eenvoudiger verloop dan opsporingszaken, waarin achteraf naar de dader gezocht moet worden. Dergelijke zaken zijn bewijstechnisch minder complex en foutgevoelig (Van Nierop et al., in: Boes, 2011). In dit kader is het vermeldenswaardig dat de samenhang tussen snelheid van melden en pakkans voor de dader bij veel delicten geldt, maar het sterkst voor het delict woninginbraken (Versteegh et al., 2010).

Een andere opmerking bij de lage ophelderingspercentages is dat bij het verhoren van gepakte inbrekers niet wordt geïnvesteerd op het boven tafel krijgen van andere inbraken dan het feit waarvoor hij/zij gepakt is, de zogenaamde *prison write-offs*. Het is aannemelijk dat een aanzienlijk deel van de aangehouden inbrekers een reeks inbraken op hun naam heeft staan. Op deze manier worden zij slechts voor één/enkele inbraken geregistreerd. In bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk wordt in het verhoor tijd besteed aan de inbraakgeschiedenis van de gepakte inbreker, waardoor ophelderingspercentages verhoogd worden (De Poot, 2010). Niet alleen de politie heeft hier baat bij, ook slachtoffers zullen genoegdoening vinden in het feit dat de dader gepakt is.

2. Dadergerichte ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteedt aan de plegers van woninginbraken. Zoals Peeters et al. (2011) terecht opmerken wordt naar de daders van woninginbraken weinig onderzoek gedaan. Het lage ophelderingspercentage is hier voor een groot deel debet aan. Het is dan ook maar de vraag of het aantal gearresteerde woninginbrekers een representatieve afspiegeling vormt van de gehele populatie. (Mawby & López, in: Peeters et al, 2011). Een voorbeeld van een dergelijk verschil is dat gearresteerde inbrekers gemiddeld minder delicten plegen dan inbrekers die niet gepakt zijn (Wright et al., in: Peeters et al., 2011).

Desalniettemin kan op basis van het bekende deel van de populatie wel één en ander worden gezegd over kenmerken van inbrekers, uiteraard met de kanttekening dat niet bekend is of dit representatief is voor de gehele populatie. Daarnaast zijn er andere manieren om de daders te bestuderen met behulp van kenmerken die wel zichtbaar zijn na een inbraak, zoals hun *modus operandi*. Eerst zal echter worden ingegaan op de (pogingen tot) categorisering van inbrekers.

2.1 Categorisering inbrekers

Velen hebben pogingen gewaagd om inbrekers in groepen te delen, waarbij onderscheidende kenmerken kunnen variëren in onder andere de behoefte van de dader, de mate van professionaliteit of de *modus operandi* (Van der Plicht, 2010). Van den Handel et al. (2009) constateren dat een dergelijke categorisering niet gemakkelijk is; het inbrekersgilde vormt een diffuus gezelschap, waarbij individuen kenmerken uit de verschillende categorieën combineren. Uit dit onderzoek blijkt dat de politie doorgaans onderscheid maakt op basis van organisatiegraad, namelijk *gelegenheidsinbraak* en *georganiseerde inbraak*. Het eerste kent soms een nog specifiekere onderverdeling naar lokale inbrekers, waarbij ervan uit wordt gegaan dat kennis van de woonbuurt een belangrijke motivatie is voor deze lokale inbreker. Ook junks vallen onder deze categorie. Een tweede categorie zijn de meer professionele inbrekers. Overigens zijn er vaak combinaties van *modus operandi*, woningtype en woningbuurt te zien, het onderscheid wordt daardoor diffuus. De georganiseerde inbraak wordt volgens de literatuur (vaak) gepleegd door internationaal opererende bendes, die goed voorbereid meestal in de duurdere wijken opereren, aan de randen van woongebieden zodat ze snel kunnen vluchten. Deze inbraken vinden vaak plaats in opdracht en zijn gekoppeld aan een specialistische *modus operandi* (Van den Handel et al, 2009). Deze beschrijving toont echter aan hoe complex het is een dergelijk onderscheid te maken, omdat de mate van organisatie kennelijk ook samenhangt met professionaliteit. De meeste voorkomende tweedeling is dan ook die van gelegenheidsdader en professionele dader (zie bijvoorbeeld Kleemans, 1996). Het onderscheid van Spapens en Fijnaut (in: Van der Plicht, 2010) komt hier dicht bij in de buurt: in dit onderzoek wordt gesproken van gelegenheidsdaders, veelplegers, professioneel en mobiele groepering met vaak een internationaal karakter. Snel en Van der Zee (2005) hanteren een indeling van inbrekers die is gebaseerd op Engels en Nederlands onderzoek. Zij onderscheiden drie soorten gelegenheidsinbraken: naast het pure gelegenheidsdelict, dat relatief weinig voor komt (7%), definiëren zij de gezochte en de geplande gelegenheid. Deze laatste twee categorieën vormen 59% van alle inbraken. In al deze gevallen is er sprake van het samenvallen van twee of meer keuzemomenten. Dit betreft de beslissing om in te gaan breken, de selectie van het object en de feitelijke uitvoering. Daar staat de geplande inbraak tegenover, waarbij tussen de beslissing om in te gaan breken, de selectie van het pand en het uitvoeren van de inbraak enig tijdsverschil zit.

2.2 Theoretische beschouwing

Alvorens nader in te gaan op bestaand empirisch onderzoek naar daders en hun gedrag, wordt voor de volledigheid ingegaan op twee veelgebruikte theorieën, die aan de bestudering van dit facet ten grondslag liggen.

2.2.1 Rationele keuze theorie

De rationele keuzetheorie is een theorie die aan de hand van kosten en baten van gedragsalternatieven de keus voor een bepaalde pleegplaats probeert te verklaren. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat een (potentiële) dader een afweging maakt tussen de kosten en baten van het te plegen feit. Kosten zijn bijvoorbeeld de gepercipieerde pakkans en de mogelijke strafmaat die voor een delict geldt. De baten betreffen bijvoorbeeld de verwachte buit. Wanneer een inbreker een dergelijke kosten-batenafweging maakt en verwacht dat de baten hoger zijn dan de kosten, zou hij theoretisch gezien overgaan tot het plegen van het delict (Cornish & Clarke, 1986).

2.2.2 Routine activiteiten theorie

Een tweede veelgebruikte benadering is de routine-activiteitentheorie. Uitgangspunt hiervan is dat criminaliteit plaatsvindt wanneer er sprake is van een combinatie van een gemotiveerde dader, een geschikt en aantrekkelijk doelwit en de afwezigheid van (capabele) bewaking van het potentiële doelwit (Felson, 2003). Daders kunnen verschillende motivaties hebben, bijvoorbeeld bekostiging van een drugsverslaving, werkloosheid of groepsdruk. Vaak is echter niet direct aan te wijzen waarom een dader precies gemotiveerd is (Sajtos, 2010). Een doelwit is aantrekkelijk wanneer dit in economisch opzicht waarde vertegenwoordigt en makkelijk voorhanden is. Ook de draagbaarheid cq het gemak waarmee de buit vervoerd kan worden speelt een rol bij deze perceptie van waarde (Wilsem, 2003). Felson (Sutton, 2009) omschreef dit middels het acroniem VIVA: *Valuable, Inertia, Visible* en *Accessible*. VIVA richt zich op kenmerken die de aandacht trekken. Een ander acroniem, dat hiermee deels overlapt is CRAVED (*Concealable, Removable, Available, Valuable, Enjoyable* en *Disposable*). Dit voegt kenmerken toe die een object aantrekkelijk maken voor een inbreker (Clarke, in: Sutton, 2009). De bewaking tenslotte kan uit zowel personen als objecten bestaan, met als doel het ontmoedigen van criminaliteit (Felson, 2003). Dit kan variëren van politiesurveillance en de aanwezigheid van burens tot alarmsystemen. In dit verband spreekt men van formeel en informeel toezicht.

2.3 Keuze voor pleegplaats

Er zijn in 2011 in Nederland bijna 90.000 woninginbraken gepleegd. Hiervan is 8,3% opgelost met een totaal aantal van 11.295 geregistreerde verdachten. Nu is de kans zeer groot – dankzij het Nederlandse rechtssysteem en de dadergerichte aanpak – dat deze groep voor meer dan 8,3% van de zaken verantwoordelijk gehouden kan worden. Toch is er een grote groep daders niet uit het zicht van de politie weet te blijven. Hoewel de inbrekerpopulatie dus voor een groot deel niet bekend is bij de politie, weet men over het algemeen wel waar woninginbraken plaats hebben gevonden. Bekend is dat deze niet gelijk verdeeld zijn over tijd en ruimte, oftewel er is sprake van *hot spots* en *hot times* (zie ook verderop in dit hoofdstuk). Op bepaalde plaatsen komen significant meer woninginbraken voor dan op andere plekken. Om dit te kunnen duiden, is het van belang de motivatie voor de keuze van een pleegplaats te kennen. Bovenstaande theorieën bieden een aantal verklarende factoren, die wellicht meer duidelijkheid kunnen verschaffen.

Op basis van de rationele keuzetheorie is het aannemelijk dat het plegen van inbraken op grotere afstand van de eigen woonplaats hogere kosten met zich meebrengt. De inbreker zal zich over een grotere afstand moeten verplaatsen, hetgeen meer tijd en in geval van

bijvoorbeeld gebruik van een auto geld kost (Sajtos, 2010). Bovendien wordt, naarmate de inbraak verder weg wordt gepleegd, de omgeving voor de inbreker hoogstwaarschijnlijk minder bekend en vertrouwd. Op basis hiervan zou het aannemelijk zijn dat een deel van de inbrekers ervoor kiest in zijn vertrouwde, nabije omgeving in te breken. De Poot et al. (2005) geven aan dat het aannemelijk is dat ook het risico op ontdekking groter is bij het verlaten van de eigen omgeving, omdat een inbreker dan zijn sociale grenzen overschrijdt, waardoor hij niet in het “profiel” van de gemiddelde bewoner valt; zoals in het onderzoek als voorbeeld wordt gegeven: “een *blanke dader valt op in een zwarte wijk en een zwarte in een blanke wijk*”⁹ (De Poot et al., 2005, p. 256). De onderzoekers gaan ervan uit – en kunnen dit ook staven met resultaten – dat dergelijke sociale grenzen inderdaad van invloed zijn op de keuze voor een pleegplaats (De Poot et al., 2005).

Millie (2005) refereert aan een onderzoek waarbij is aangetoond dat meer dan de helft van de geïnterviewde inbrekers een hen bekend slachtoffer hadden gekozen (Hearnden & Magill, in: Millie, 2005). Dit is een uitvloeisel van het gegeven dat de levensstijl die burgers er op na houden, het risico om slachtoffer te worden vergroot. Mensen die bijvoorbeeld veel uithuizig zijn hebben een grotere kans om slachtoffer te worden van een inbraak. Factoren die daarbij een rol spelen zijn het beroep, de manier waarop zij zich gedragen en de mensen waar zij mee omgaan (Millie, 2005).

Aannemelijk is dus dat een deel van de daders inbraken op geringe afstand van de eigen woonplaats pleegt. Een dergelijke “lokale dader”, zoals deze wordt genoemd door van den Handel et al (2009) komt ook voor bij Kleemans (1996). Hij besteedt in zijn onderzoek aandacht aan het fenomeen dat criminelen delicten plegen in de eigen woonplaats. Bureau van Dijk (1991) verklaarde dit fenomeen al eerder met de aanname dat bekendheid van het werkterrein blijkbaar een motivatie vormt bij de keuze voor een bepaalde pleegplaats. Recenter onderzoek toont ook aan dat bekendheid van de dader met de pleegbuurt een belangrijke factor is. Het effect dat daarbij een rol speelt is de *distance decay*, oftewel afstandsverval. Men veronderstelt dat er een verband is tussen de afstand van de woning van de dader en het toekomstige object. Hoe kleiner deze afstand, hoe groter de kans dat er ingebroken wordt. Het aantal inbraken in de actieradius van de dader neemt dus af naarmate de afstand groter wordt. Dit effect is ook door Bernasco en Nieuwbeerta (2003) en door Oude Alink (2010) aangetoond. De nabijheid van de woonbuurt van een inbreker heeft inderdaad invloed op de keuze voor een pleegbuurt. Hierdoor is het ook van belang dat hier in het verhoren van een dader aandacht wordt besteed; hierdoor ontstaat de mogelijkheid dat er meerdere zaken te koppelen vallen en daarmee dus meer woninginbraken kunnen worden opgelost.

De *distance decay* wordt verder uitgewerkt door een aantal onderzoekers, waaraan de aanname, dat daders in een bekende buurt hun slag slaan, ten grondslag ligt. Brantingham en Brantingham (1981) bijvoorbeeld, spreken over de *action space* van de inbreker: het geografisch kader waarbinnen de inbreker zich in het dagelijks leven beweegt: plaatsen als school, werk, sportclubs of winkelcentra en op de routes daartussen. Deze acties zorgen voor kennis over deze plaatsen, *awareness space* genoemd. Brantingham en Brantingham (1981) gaan ervan uit dat deze kennis bepalend is voor de plekken waar de inbreker zijn doelwit kiest. Recenter onderzoek van Bernasco (2010) gaat dieper in op de relatie van de dader met de (potentiële) pleegbuurt, waaruit blijkt dat de keuze van een pleegplaats ook voor de Nederlandse situatie inderdaad samenhangt met de lokale kennis van een dader, de *awareness space*. Omdat de *awareness space* bestaat uit de locaties waar men regelmatig verkeert en dus familiair terrein zijn voor de inbreker, verschilt deze per dader (Bernasco & Kooistra, 2010). Geografische kennis is immers afhankelijk van leeftijd, geslacht, ras en sociaaleconomische status. Ook de Nederlandse data suggereert dus dat de dagelijkse

⁹ Dit specifieke voorbeeld geldt met name voor Amerikaanse wijken waart duidelijke etnische grenzen zijn. Dit zal minder voor de Nederlandse situatie opgaan, maar illustreert echter wel duidelijk hoe het overschrijden van dergelijke grenzen risico's met zich meebrengt voor inbrekers.

routines derhalve de plek waar de woninginbraak gepleegd wordt bepalen. Bernasco en Kooistra (2010) voegen daar aan toe dat niet alleen de huidige woonbuurt van de dader, maar ook diens vorige woonomgeving potentieel werkterrein is: daar kennen zij immers ook de weg (Bernasco & Kooistra, 2010). Het *distance decay* patroon lijkt overigens door inbrekers bevestigd te worden, uit daderinterviews blijkt ook dat zij zich niet ver verplaatsen om een inbraak te plegen¹⁰ (Verwee et al., 2007).

Naast de afstand en bekendheid met de wijk zijn er enkele andere factoren die een rol spelen bij de keuze voor een buurt. De kans dat een inbreker voor een buurt kiest wordt groter naarmate er minder toezicht en sociale controle is in de buurt en het aandeel makkelijk toegankelijke woningen groter is. Ook etnische heterogeniteit van een woonbuurt vergroot de kans op een inbraak. Bovendien verhoogt een groter aantal woningen - oftewel een hoge woondichtheid - in een buurt de kans op een inbraak (per 1000 woningen is er 35% meer risico) (Bernasco & Nieuwbeerta, 2003).

Daders geven zelf aan dat de keuze voor een object niet direct bepaald wordt door de kenmerken ervan. Inbrekers lijken niet een bijzondere voorkeur te hebben voor een bepaald type woning. Een zichtbare buit, een makkelijke toegangsweg zoals een openstaand raam en andere gunstige omstandigheden zijn meer bepalende factoren (Van den Handel, 2009). Echter, uit ander onderzoek blijkt dat sommige objecten wel degelijk de voorkeur lijken te hebben: hoekwoningen en vrijstaande huizen blijken inbraakgevoelig te zijn (De Waard, 2011).

Bovenstaande aannames worden echter enigszins afgezwakt door van der Kemp en van Koppen (in: Peeters et al, 2011), die stellen dat plegers van woninginbraken vaker dan bij andere typen delicten zouden forensen. Van Kempen en van Koppen halen verder Hakim et al. aan (in: Van der Kemp & van Koppen, 2007), die veronderstellen dat de nabijheid van een auto(snel)weg een rol zou kunnen spelen in de pleegplaats, evenals bijvoorbeeld aangrenzende bossen. Complicerende factor bij dergelijke veronderstellingen blijft echter dat er geen empirisch bewijs is om het waarheidsgehalte hiervan te staven.

In Nederland heerst het idee dat er tegenwoordig een groot deel van het aantal woninginbraken is toe te schrijven aan mobiele dadergroepen die hun oorsprong hebben in landen in Midden- en Oost-Europa (zogenaamde MOE-landers). Dit vermoeden heerst niet alleen in Nederland, maar ook in de buurlanden België en Duitsland. Doordat er in Nederland sprake is van een laag oplossingspercentage van woninginbraken (6,7% in 2010) is het lastig om uitspraken te doen over daders. Het KLPD heeft geprobeerd om toch enige uitspraken te doen over het aandeel van mobiel banditisme door MOE-landers. Uit hun onderzoek blijkt dat van 6,7% woninginbraken die opgelost worden in 14% van de gevallen sprake is van daders die uit Midden- en Oost-Europa afkomstig zijn (De Jong, 2012). Dit percentage zegt echter niet zo heel veel, omdat maar een zeer klein deel van het totale aantal woninginbraken is te analyseren op afkomst van de dader. Ook is er gekeken naar de buurlanden en de mate waarin zij last hebben van mobiel banditisme. Hieruit bleek dat zij goed in staat zijn om het te beperken, onder andere door slim gebruik te maken van de media (waardoor ze als pleegland minder aantrekkelijk worden) en samenwerking met opsporingsdiensten in de landen van herkomst.

2.4 Modus operandi

Uit Belgisch onderzoek (Verwee et al., 2007) blijkt dat de meerderheid van daders een inbraak op intensieve wijze voorbereid of een kleinschalige zoektocht onderneemt naar een

¹⁰ De betreffende onderzoekers maken hierbij de kanttekening dat deze bewering op basis van individuele uitspraken wordt gedaan en ook als zodanig gelezen moet worden.

geschikt huis. De observatie van verschillende situationele kenmerken zoals de aanwezigheid van bewoners zijn daarbij van belang. De zogenaamde drie L-factoren (Lawaai, Licht en Lang werk), lijken inbrekers af te schrikken (Verwee et al., 2007).

Uit onderzoek van Van den Handel et al (2009) komt naar voren dat inbrekers meerdere vaardigheden hebben om een woning binnen te komen. Afhankelijk van de situatie wordt een methode gekozen. Lukt het niet om middels een bepaalde methode binnen te komen, dan probeert men een alternatieve methode. Manieren om binnen te komen zijn het open wrikken van (meestal) een deur of (soms) een raam met behulp van een schroevendraaier/koevoet/breekijzer. Ook wordt er geflipperd of probeert men via bovenlichtjes/uitzetraampjes binnen te komen. Daarnaast worden er glaslatten verwijderd, veiligheidsstrips geforceerd, cilindersloten geforceerd en soms simpelweg een raam ingegooid. Zie voor een gedetailleerde opsomming en beschrijving bijlage 1 (Van den Handel, 2009; p. 28-30).

De methode gaatjesboren is volgens deze onderzoekers achterhaald en zou alleen nog door "de oude garde" worden toegepast. Volgens van den Handel (2009) passen Roma/woonwagenbewoners, Bulgaren en Joegoslaven in Nederland deze methode nog wel toe (p. 30).

Uit vergelijkbaar Belgisch onderzoek blijkt dat ook hier de meerderheid van de onderzochte inbrekerspopulatie gebruik maakt van materiaal of mankracht. Schroevendraaiers, koevoeten, deuren inbeuken en ramen uitsnijden zijn gangbare methoden. Daarbij wordt aangegeven dat het onzorgvuldige, voorspelbare gedragspatroon van burgers de inbrekers enorm in de kaart speelt: Ladders in garages, openstaande bovenlichtjes, deuren die niet dubbel op slot zitten, sleutels onder bloempotten et cetera, maken het inbrekers wel erg eenvoudig (Verwee et al., 2007). Inbreken wordt daarom niet beschouwd als 'moeilijk', hoewel sommige inbrekers aangeven dat ze zelfs met preventieve maatregelen nog eenvoudig hun slag kunnen slaan. Uit datzelfde onderzoek blijkt dat de drijfveer voor daders om een inbraak te plegen meestal geld, of in ieder geval financieel gewin is. Bovendien is een lage gepercipieerde pakkans een grote stimulans, het geld is snel en makkelijk verdiend (Verwee et al., 2007)¹¹.

Kleemans (Peeters et al, 2011) heeft aangetoond dat bijna 25% van de (lokale) inbrekers opnieuw een inbraak pleegt op hetzelfde adres. Vanuit het oogpunt van de inbreker gezien is dit niet onlogisch. De inbreker weet immers al wat er te halen valt en de kans bestaat dat de eerder gestolen goederen inmiddels al vervangen zijn door nieuwe exemplaren. Tot slot kent de inbreker het huis en zijn omgeving al, evenals de mogelijkheden om weg te komen (Peeters et al, 2011). In het volgende hoofdstuk wordt dit fenomeen uitgebreid besproken.

2.5 Hot times

Inbraken worden zowel 's nachts als overdag gepleegd. Uit daderinterviews onder inbrekers in België (Verwee et al., 2007) kwam naar voren dat de nacht tussen één en vier uur de voorkeur heeft, maar dat ook overdag volop wordt ingebroken. Motivering voor dit laatste is dat het minder opvalt dan 's nachts. Uit het literatuuronderzoek van Peeters et al (2011) blijkt dat deze bevinding door vergelijkbare resultaten in de Verenigde Staten wordt bevestigd, waar sinds een aantal jaar 60% van de inbraken overdag plaatsvindt (Rengert & Wasilchick, in: Peeters et al, 2011). Dit tijdstip heeft aan populariteit gewonnen sinds meer vrouwen zijn gaan werken, waardoor woningen overdag vaker verlaten zijn. Budd (in: Peeters et al, 2011) heeft aangetoond dat in het Verenigd Koninkrijk de helft van de pogingen tot inbraak 's nachts wordt gepleegd. Het percentage waarbij daadwerkelijk de woning binnen wordt gedrongen, is overdag het grootst.

¹¹ Onder de onderzochte populatie bevonden zich geen daadwerkelijke professionals met veel ervaring en zeer geavanceerde kennis. Resultaten kunnen dan ook niet gegeneraliseerd worden en dienen daarom ook als zodanig te worden opgevat.

Naast het tijdstip van de dag toont hetzelfde Belgisch onderzoek aan dat er geen seizoensgebonden verschillen zijn in de inbraken. Sommige inbrekers hebben voorkeur voor inbreken in de winter omdat dan duidelijker is te zien, aan de afwezigheid van verlichting, dat de woning verlaten is. Anderen prefereren de zomer, omdat burgers zorgelozer zijn en ramen en deuren onbewaakt open laten staan (Verwee et al., 2007).

2.6 Soort buit

Uit Australisch onderzoek blijkt dat de buit die inbrekers kiezen, de afgelopen jaren aan verandering onderhevig is geweest. Volgens Fitzgerald en Poynton (2011) zijn objecten met een hoge intrinsieke waarde of goederen die snel verhandelbaar zijn, populairder geworden. Geld is nog gewilder geworden; ter vergelijking: in 2001 werd in 23% van de inbraken geld gestolen en in 2010 was dit gestegen naar 31% in Australië. Uit onderzoek van Verwee et al. (2007) blijkt dat 94% van de Belgische woninginbrekers geld aanhaalt als favoriete buit. Goud c.q. juwelen blijken eveneens favoriet (Fitzgerald & Poynton, 2011; Vollaard et al., 2009). Echter, elektronische producten zoals dvd-spelers, stereo-installaties en televisies hebben aan populariteit ingeboet. De Waard (2011) noemt in dit verband het *Mediamarkt effect*: wellicht dat door de dalende prijzen van dergelijke producten het verhandelen van deze gestolen spullen aan helers niet meer aantrekkelijk is. Exacte Nederlandse cijfers zijn niet bekend, maar de Belgische en Australische cijfers geven desondanks wel een goede indicatie van de buit die ook Nederlandse inbrekers graag halen.

3. Slachtoffergerichte ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de slachtoffers van woninginbraak. Gevolgen voor slachtoffers, victimisatierisico, het fenomeen herhaald slachtofferschap en het strategisch gebruik daarvan zijn thema's die aan bod komen.

3.1 Gevolgen voor slachtoffers

Zoals eerder vermeld heeft een inbraak grote impact op de slachtoffers ervan. In de eerste plaats zijn er grote emotionele gevolgen. Uit onderzoek van Lamet en Wittebrood (2008) blijkt dat na (de ontdekking van) het delict de emoties variëren van boosheid, angst, ongeloof, geschoktheid tot een gevoel van onrechtvaardigheid; daarnaast geven slachtoffers aan slaapproblemen te hebben in de periode kort na de inbraak. Op de lange termijn blijven slachtoffers wantrouwender en alerter dan voor de inbraak: zij controleren vaker dan daarvoor of alle deuren en ramen wel zijn afgesloten. Bovendien houden zij meer rekening met het feit dat er ingebroken kan worden, hetgeen zich uit in het laten plaatsen van betere sloten en het beter op slot doen van ramen en deuren. Dit effect verdwijnt echter op de lange duur, wanneer de grootste angst voor herhaling weg is. Het besef dat hen iets is en kan overkomen is wel blijvend (Lamet & Wittebrood, 2008).

De materiële schade bestaat voornamelijk uit de kosten van het vervangen van de gestolen eigendommen en het herstellen van de aangerichte schade. Gemiddeld bedraagt deze schade ongeveer € 2650,- (Ten Boom & Kuipers, 2008). Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers van verschillende vormen van criminaliteit, waaronder woninginbraken, het vaakst de behoefte aan informatie van de politie noemen (Maguire, in: Ten Boom & Kuipers, 2008), een behoefte die, zo blijkt uit ander onderzoek, overigens vaak ook niet vervuld wordt (Brickman, in: Ten Boom & Kuipers, 2008).

Duidelijk is dat inbraak veel gevolgen heeft voor de slachtoffers en niet voor niets geschaard wordt onder de *High Impact delicten*.

3.2 Victimisatierisico algemeen

Sommige (groepen) mensen worden significant vaker slachtoffer van criminaliteit dan anderen (Van Dijk, 2010). Slachtofferschap lijkt daarom een goede voorspeller te zijn voor toekomstig slachtofferschap, of, zoals Farrell en Pease (1993) het omschreven: "*if you want to discover where a crime will happen, look at where it happened last*" (Farrell en Pease, 1993, p. 7). In het algemeen zijn de slachtofferkansen van jongeren bijvoorbeeld drie maal zo groot als van bejaarde mensen. Verder is over het algemeen de slachtofferkans van vrouwen iets lager dan van mannen (Van Dijk, 2010). Een manier om deze verschillen in victimisatierisico's tussen bevolkingsgroepen te verklaren is het zogenaamde *life exposure model*. De nabijheid van de dader, attractiviteit van het doelwit inclusief de kwaliteit van de beveiliging daarvan en de sociale controle van de omgeving zijn soorten factoren die daar in passen. Jongeren bijvoorbeeld zijn uithuiziger en lopen daardoor meer kans om in aanraking te komen met delinquenten. Verder zijn zij minder geneigd hun eigendommen te beveiligen. Ook minder vermogende mensen lopen een significant groter risico om slachtoffer te worden van criminaliteit, simpelweg omdat zij in problematische buurten wonen waarin relatief gezien veel (potentiële) daders wonen (Van Dijk, 2010).

3.3 Herhaald slachtofferschap bij woninginbraak

Vaker dan eens ten prooi vallen aan criminaliteit is een veelbestudeerd fenomeen binnen de criminologie en is bekend onder de term herhaald slachtofferschap. Ook internationaal is het een veelbestudeerd verschijnsel onder de noemer *repeat victimization* (zie bijvoorbeeld Johnson, 2008). Dit verschijnsel komt voor bij criminaliteit in het algemeen, maar bij

woninginbraak in het bijzonder (Bernasco, 2007). Voor slachtoffers van inbraken geldt dat 20% van deze slachtoffers in datzelfde jaar nog te maken krijgen met een tweede inbraak. Kleemans (Elffers et al., 2011) is één van de onderzoekers die heeft aangetoond dat het fenomeen herhaald slachtofferschap inderdaad in Nederland voorkomt. Uit zijn analyse blijkt dat het risico, dat een woning opnieuw ten prooi valt aan een inbraak, binnen een maand 10% bedraagt. Binnen een half jaar ligt dit risico op 30% en na een jaar blijkt dat in 50% van de al eerder getroffen huizen opnieuw is ingebroken. Van Dijk (2010) stelt dat voor huizen, waarin al eens is ingebroken, de kans op een nieuwe inbraak binnen een jaar 4 á 5 maal groter is dan voor huizen waar nog niet eerder is ingebroken.

Zowel Bernasco (2007) als Van Dijk (2010) geven voor dit fenomeen twee soorten mogelijke verklaringen. In de eerste plaats zou een hoge aantrekkelijkheid van het doelwit een rol kunnen spelen bij het slachtofferschap. Dit is een zogenaamde signaalverklaring, waarbij er geen direct verband is tussen beide misdrijven, maar de hoge aantrekkelijkheidsgraad van het object de oorzaak is van de beide delicten (Bernasco, 2007). Van Dijk (2010) noemt hier expliciet de structurele risicokenmerken – zoals afgeleid van het hierboven beschreven *life exposure model* – van personen als verklaringsfactor. Deze zijn namelijk oververtegenwoordigd bij mensen die recentelijk slachtoffer zijn geworden van een inbraak. Daarnaast komt herhaald slachtofferschap relatief vaak in sociaal zwakkere wijken voor (Van Dijk, 2010). Een andere mogelijke verklaring is dat het eerste slachtofferschap de medeoorzaak is van het volgende. Reden hiervoor kan bijvoorbeeld een tijdelijk verminderde beveiliging zoals gebroken glas zijn (Bernasco, 2007; Van Dijk, 2010). Dit is echter niet heel plausibel, omdat slachtoffers juist na een inbraak zich meer bewust zijn van de risico's en meer geneigd zijn om maatregelen te treffen. Een andere verklaring kan gelegen zijn in de strategie van de dader, omdat bijvoorbeeld de eerder gestolen goederen vervangen zijn voor nieuwe goederen (Bernasco, 2007; Van Dijk, 2010). Uit onderzoek blijkt dit ook inderdaad het geval te zijn (Bernasco, 2007).

De wijze waarop kennis over herhaald slachtofferschap bruikbaar gemaakt kan worden voor de praktijk is bijvoorbeeld middels analyse van het tijdsverloop tussen herhaalde inbraken. Sagovsky en Johnson (2007) hebben dit voor de Australische situatie gedaan. Hun resultaten suggereren dat herhaalde inbraken, die binnen een week na het eerste incident plaatsvinden, vaker op hetzelfde tijdstip van de dag worden gepleegd als de voorgaande inbraak, dan inbraken waar een langer tijdspanne tussen zit. Verder lijkt het tijdsverloop van revictimisatie te variëren voor inbraken op verschillende tijdstippen van de dag. Sagovsky en Johnson (2007) constateerden namelijk variërende perioden van kwetsbaarheid van bepaalde huizen: sommige huizen zijn kwetsbaarder op bepaalde tijdstippen van de dag. Volgens de onderzoekers zou dit mogelijk gekoppeld kunnen worden aan de routine-activiteiten van daders (zie hoofdstuk 2). Verder suggereren Sagovsky en Johnson (2007) dat bij inbraken die gedurende de dag worden gepleegd het tijdstip van revictimisatie diffuser is. Herhaling laat langer op zich wachten én het tijdstip van de tweede inbraak is vaak anders dan van het eerste. Wanneer de eerste inbraak echter in de vroege ochtend of in de avond plaatsvindt, lijkt het erop dat de tweede inbraak op het zelfde tijdstip van de dag plaats zal gaan vinden; dit gebeurt specifiek bij herhaalde inbraken binnen een week. Implementatie van dergelijke kennis zou kunnen bestaan uit een stil inbraak alarm dat een politierespons initieert, hetgeen succesvol is toegepast in het Verenigd Koninkrijk (Anderson et al., 1995b, in Sagovsky & Johnson, 2007). Hierbij moet de opmerking worden gemaakt dat dergelijke bevindingen gelden voor de onderzochte plek aldaar en dat eerst moet worden onderzocht of dit toepasbaar is op andere plaatsen. Maatregelen moeten daarbij ook gericht zijn op de specifieke omgeving (Sagovsky & Johnson, 2007).

3.4 Implementatie in de praktijk

“(...) if repeat victimisation can be prevented, a large proportion of all crime might be prevented” (Mukherjee & Carcach, 1998, p. 6 in: Sagovsky & Johnson, 2007). Dit citaat vat

de conclusie samen die op basis van bovenstaande kan worden getrokken: kennis over herhaald slachtofferschap kan uitstekend worden ingezet als strategie ter voorkoming van criminaliteit. Ervan uitgaande dat een klein deel van de burgers een onevenredig groot deel van het totaal aantal slachtoffers van woninginbraak vormt, is het een logische keuze om op deze mensen te focussen en de preventiestrategie op met name deze groep toe te passen. Ook Peeters et al. (2011) achten zowel het aanpassen van opsporingsactiviteiten aan de hand van deze kennis als stimulatie van preventieactiviteiten van burgers, die reeds slachtoffer zijn geweest, aanbevelenswaardig. Door deze groep te benaderen, zijn volgens de onderzoekers de meeste voordelen te halen. Slachtoffers kunnen gewaarschuwd worden op de vergrote kans, preventieadvies landt beter en wijzing op de zorgvuldigheid kan zinnig zijn. Ook het stimuleren van bewoners om in het geval van een verdachte situatie direct de politie te bellen kan zinvol zijn (Peeters et al., 2011). Zij achten het echter wel aanbevelenswaardig dat de politie actief surveilleert om deze combinatie van preventie en repressie effectief te laten zijn (Peeters et al., 2011). Dit zal slachtoffers én daders het gevoel geven dat er aandacht aan het probleem wordt besteed.

Het benutten van kennis over het fenomeen herhaald slachtofferschap is overigens niet nieuw. Farrell en Pease (2003) laten zien hoe voorkoming van herhaald slachtofferschap als situationele preventiestrategie sinds de jaren '80 aan populariteit heeft gewonnen in de Angelsakische wereld.

Een cruciaal kenmerk van dergelijke preventieprojecten is het feit dat het een strategisch karakter heeft en daarom geïntegreerd moet worden met andere strategieën. Farrell en Pease (2003) noemen daarbij meer generale preventie, het verhogen van detectiekansen, het aanpakken van *hot spots*, de identificatie van *hot products* en het in ogenschouw nemen van de *environmental design*.

In hun onderzoek destilleren Farrell en Pease (2003), aan de hand van enkele evaluatiestudies van dergelijke projecten een aantal succes- en faalfactoren verantwoordelijk voor het al dan niet slagen van de opzet. De eerste belangrijke factor is een sterk preventiemechanisme. Dit komt ook uit ander onderzoek naar voren: een mix van maatregelen, afgestemd op de specifieke problemen en zo ontworpen dat op langere termijn het probleem niet terugkeert en op korte termijn de angel uit het probleem wordt gehaald heeft de potentie om effectief te zijn (Snel & Van der Zee, 2005). Daarbij is het van belang de maatregelen te focussen op die plaatsen, waar relatief veel inbraak voorkomt. Daarbij is een goede implementatie van het project een dwingende eis (Farrell & Pease, 2003).

Herhaald slachtofferschap gebruiken als basis om voorspellingen te doen over nieuwe inbraken heeft echter wel praktische beperkingen, aldus Ewart en Oatley (2003). Huizen vallen vaak hooguit twee maal ten prooi aan woninginbraak. Bovendien is het "afwachten" van de tweede inbraak niet zinnig. Daarom hebben zij een andere mogelijkheid tot voorspelling onderzocht, namelijk het verschil in *modus operandi*¹² bij inbraken in huizen waarbij één maal is ingebroken en huizen die vaker pleegplaats waren. Zowel *non repeats* en *repeats* werden vergeleken als *repeats* onderling. Uit de resultaten komt naar voren dat het inslaan van glas en het verwijderen ervan significant vaker geassocieerd kunnen worden met herhaald slachtofferschap. Daarbij komt deze *modus operandi* vaker voor bij *quick repeats* dan bij herhaling op langere termijn. Daarentegen zou, volgens de resultaten, een tweede inbraak langer op zich moeten laten wachten wanneer de inbreker het huis via een raam verlaat (Ewart & Oatley, 2003).

Naast herhaald slachtofferschap blijken ook huizen in de buurt van de getroffen woning een verhoogd risico op inbraak te lopen, zo blijkt uit Engels en Australisch onderzoek (Sagovsky & Johnson, 2007; Bowers & Johnson, 2005). Uit een studie van Bernasco (2007) blijkt dit

¹² Daarbij is gekeken naar het gebruik van geweld, zoekgedrag, type huis, plaats van binnentreden in het huis, plaats verlaten huis, activering van het huis en gebruik van valse sleutel (Ewart & Oatley, 2003).

ook voor Nederland op te gaan. In hoofdstuk 4 wordt verder op deze zogenaamde risicobesmetting ingegaan.

4. Object- en omgevingsgerichte ontwikkelingen

4.1 Risicobesmetting

Naast slachtoffers van woninginbraak (herhaald slachtofferschap) lopen ook de omwonenden van het getroffen huis een verhoogd risico op woninginbraak; dit verschijnsel staat bekend als risicobesmetting. De Engelse term voor dit fenomeen is *near repeats*, verwijzend naar de bijna herhaling van de eerdere inbraak. Aangenomen wordt dat de daders terugkeren naar woningen in de buurt van het eerdere doelwit. Reden hiervoor zou kunnen zijn dat ze inmiddels de indeling van de woning, vluchtwegen en andere kenmerken kennen (Bowers et al., 2004). Een andere verklaring is het optreden van een verplaatsingseffect; bij de eerder getroffen woning kunnen de inbraakwerende maatregelen inmiddels zijn aangescherpt (Bernasco, 2007).

Nadat het fenomeen al eerder in het buitenland was aangetoond, blijkt het ook voor de Nederlandse situatie te gelden. Uit onderzoek van Bernasco (2007) bijvoorbeeld blijkt dat binnen een maand en binnen 100 meter van een eerdere inbraak opnieuw wordt ingebroken, waarbij het effect het sterkst is kort na en dicht bij de eerste inbraak en dat het risico na de daaropvolgende dag snel afneemt. Er zijn echter wel enige vraagtekens bij dit fenomeen, omdat niet duidelijk is in hoeverre er kan worden gesproken van terugkeer van de dader. Als de dader binnen 24 uur vlakbij de getroffen woning opnieuw inbreekt, kan er immers ook sprake zijn van “doorgaan” in plaats van “terugkeren” (Bernasco, 2007; Lopéz, 2007). Dit onderscheid is met name van belang voor de mogelijkheid tot het nemen van preventieve maatregelen tegen risicobesmetting. Wanneer een inbreker binnen 24 uur na een inbraak in een naburige woning toeslaat, is er immers nagenoeg geen tijd geweest om maatregelen te treffen. Het is ook mogelijk dat zelfs de eerste inbraak nog niet ontdekt is, waardoor de kans op alarmering en daardoor het nemen van maatregelen nihil is (Bernasco, 2007). Uit onderzoek, uitgevoerd in Alkmaar en Gouda, blijkt dat het concept besmettelijkheid relatief is. Van de onderzochte woninginbraken betrof 10 tot 15% besmetting binnen 24 uur, waarbij het aannemelijker is dat inbrekers “doorgaan”. Desondanks was bij 65% met een grotere tijdsperiode, namelijk 1 tot 30 dagen, waarschijnlijk sprake van een terugkerende dader. Deze 65% zou dan wel degelijk onder de noemer risicobesmetting geschaard kunnen worden (Lopéz, 2007).

Opvallend is dat vooral woningen in segmenten met veel toegangs- en vluchtwegen én die relatief dicht bij een hoofdweg of straat gesitueerd zijn, kans maken op risicobesmetting. Overigens lijken vooral inbrekers die “doorgaan” meer op de toegankelijkheid van een object te letten. Daders die ‘slechts’ één inbraak plegen, lijken minder geneigd te zijn om op de toegankelijkheid van een doelwit te letten (en kiezen wellicht zelfs voor het omgekeerde) (Lopéz, 2007). Verder lijkt er vaker sprake te zijn van risicobesmetting bij daders met een grote lokale kennis. In tegenstelling tot plegers van “besmettelijke” woninginbraken lijken inbrekers van enkele inbraken grotere risico's – zoals betrappt worden – te nemen; zij letten minder op de aanwezigheid van mogelijkheden om te vluchten. Bovendien wordt er meer op de grootte van de buit gelet. Als laatste kan worden gesteld dat terugkerende inbrekers minder extreem zijn in hun werkwijze (Lopéz, 2007).

4.2 Risicofactoren van objecten

De Waard (2011) geeft een algemeen overzicht van inbraakgevoelige kenmerken van objecten. Vrijstaande huizen en hoekwoningen zijn aantrekkelijke doelwitten voor inbrekers. Verder verhoogt de aanwezigheid van vluchtroutes de kans op een inbraak. Daarnaast worden woonblokken waar vaak wordt ingebroken veelal gekenmerkt door een hoge woondichtheid, oftewel een groot aantal mensen/woningen op een bepaald stuk grond. Ook

de aanwezigheid van cafés en bars, één- en tweepersoonshuishoudens, leegstand van woningen en de nabijheid van andere inbraakgevoelige panden vormen risicofactoren. Voorts maken hoge heggen c.q. struiken om huizen heen het inbrekers gemakkelijk om zich aan het zicht te onttrekken waardoor een woning een aantrekkelijk doelwit wordt (de Waard, 2010). Ook de nabijheid tot een open veld, ligging aan voetpaden c.q. toegangswegen met veel voetgangers of verkeer vlak langs een huis, geen daadwerkelijk of symbolische erfafscheidingen vormen in meer of mindere mate risicofactoren (Armitage, 2000). Achterpaden naar tuinen en tekenen van kort- of langdurige afwezigheid van bewoners vormen de grootste risicofactoren (Armitage, 2000). De zichtbaarheid van huizen vergroot de natural surveillance en doet het risico op inbraak dalen. Inbrekers mijden doelwitten die goed zichtbaar zijn voor anderen. Als deze natuurlijke surveillance wordt verstoord, neemt het risico op inbraak toe. Uit onderzoek van Coupe en Blake (in: Montoya et al., 2011) blijkt dat huizen die meer verscholen liggen de kans op een inbraak overdag vergroot.

4.3 Preventieve maatregelen

Van Noije en Wittebrood (2008) constateren dat er is weinig onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van technopreventie bij inbraak. Zij refereren aan van Wilsem (2003), die laat zien dat er een verband is tussen de hoeveelheid preventiemaatregelen en de kans op een (poging tot) inbraak. Hoe meer getroffen maatregelen, hoe kleiner die kans wordt. Extra sloten op deuren en ramen hebben de sterkste preventieve werking (op individueel niveau). Ook extra buitenverlichting werkt preventief, maar alleen voor geslaagde inbraken, dat wil zeggen dat de kans op een voltooide inbraak afneemt, maar het laten branden van verlichting heeft geen effect op pogingen tot inbraak. Hetzelfde geldt voor een inbraakalarm, de kans op een poging tot inbraak is groter dan op een voltooide inbraak. Of dit dankzij het alarm is, of gezien het feit dat vaak de meest aantrekkelijke doelwitten beschikken over een inbraakalarm, is niet duidelijk. Als laatste is aangetoond dat genomen preventiemaatregelen niet alleen de kans op een inbraak van het betreffende huis reduceren, maar ook van invloed zijn op dat van andere huizen in de nabije omgeving (Van Wilsem, in: Van Noije & Wittebrood, 2008).

4.3.1 Soorten preventie

Een gangbare indeling voor preventie maatregelen is het onderscheid tussen primaire, secundaire en tertiaire preventie. Daarbij is het moment van interventie onderscheidend. Primaire preventie richt zich op de gehele samenleving, secundaire preventie richt zich op een specifieke risicogroep. Tertiaire preventie richt zich op het voorkomen van herhaald dader- dan wel slachtofferschap en op hotspots (Van Dijk et al, in: Peeters et al, 2011; Snel & van der Zee, 2005). Situationele preventie kan op elk van deze niveaus worden toegepast, maar heeft volgens Peeters et al (2011) voornamelijk effect bij toepassing op het secundaire en tertiaire niveau. Het al eerder besproken herhaald slachtofferschap is een manier om situationele preventie op tertiair niveau in te zetten. Volgens Kleemans (Peeters et al, 2011) zou dit voor een substantiële daling van het aantal woninginbraken kunnen zorgen. Vollaard (2009) bijvoorbeeld heeft een economische analyse van inbraakpreventiebeleid gemaakt. Daarbij concludeert hij onder andere dat het toepassen van preventieve maatregelen bij nieuwbouwhuizen tijdens de bouw kosteneffectiever is dan bewoners te stimuleren dit (later) te doen. Het opnemen van eisen in het bouwbesluit betreffende deze maatregelen is een effectieve maatregel gebleken. Daarnaast lijken publiciteitscampagnes, preventieadvies en subsidies weinig tot geen blijvend effect te hebben op preventiegedrag van bewoners. Men lijkt niet of nauwelijks te reageren. Een initiatief dat wel effect lijkt te hebben is het door woningcorporaties laten uitvoeren van technische aanpassingen aan de woningen die zij in bezit hebben. Het moment dat campagnes wel effect hebben omdat bewoners dan het sterkst gemotiveerd zijn, blijkt vlak na een inbraak te zijn. Of hiermee

herhalingsinbraken worden voorkomen is wel de vraag, gezien het feit dat de kans op herhaald slachtofferschap in de eerste 24 uur na een inbraak het grootst is. Inbraken worden immers niet direct gedetecteerd, bovendien kost het nemen van maatregelen simpelweg tijd (Vollaard, 2009).

Vanuit het idee dat (potentiële) inbrekers zich voornamelijk laten leiden door een inschatting van de pakkans, en niet zozeer door de buit of het gemak om binnen te komen, is *Crime Prevention Through Environmental Design* (CPTED) ontstaan (Cozens et al., 2005). Basisprincipes daarvan zijn *territoriality*, *surveillance*, *access control*, *target hardening*, *image- maintenance* en *activity support* (Montoya et al., 2011). Gelegenheidsbeperkende maatregelen op deze terreinen moeten de kans op een inbraak verkleinen. Sociale controle wordt daarbij als essentieel beschouwd, hetgeen door een scala aan maatregelen gerealiseerd en gestimuleerd kan worden (Cozens et al., 2005). Onderzoek heeft aangetoond dat CPTED werkt bij het terugdringen van criminaliteit. De vraag welke elementen daarvoor in welke mate verantwoordelijk zijn, is echter nog maar weinig gesteld. Uit recent onderzoek¹³ van Montoya et al. (2011) blijkt dat de mate, waarin de afzonderlijke basisprincipes van CPTED gelden, verschilt bij inbraken die 's nachts en inbraken die overdag worden gepleegd. Nachtelijke inbraken staan het sterkst onder invloed van *target hardening*, *access control* en *surveillance*. Inbraken overdag worden het sterkst beïnvloed door *territoriality*, *access control* en *target hardening*. Surveillance blijkt daarbij verschillende effecten te hebben op verschillende tijdstippen: het zorgt voor een afname in inbraken gepleegd overdag, maar een toename in nachtelijke inbraken. Er is hierbij sprake van een bepaalde vorm van verplaatsingseffect; de surveillances vinden – mede dankzij het verdelen van diensten bij de politie – vooral overdag plaats, waardoor deze periode minder aantrekkelijk wordt om een inbraak te plegen en daarmee de inbraken vaker 's nachts gepleegd worden.

In het Verenigd Koninkrijk zijn de fundamentele principes van CPTED in de praktijk geïmplementeerd middels *Secured by Design*¹⁴ (SBD).

4.4 Secured by design

In 1989 startte in het Verenigd Koninkrijk, op initiatief van de politie, het programma *Secured by Design*. Dit betrof een programma waarmee men beoogde de problematiek omtrent woninginbraken aan te pakken. Het behelst een programma waarbinnen omgevingsgerichte maatregelen het uiterlijk van een woonwijk moeten beïnvloeden en daardoor huizen bestand moeten maken tegen woningbraak (Topping & Pascoe, 2000). Evaluatiestudies (Topping & Pascoe, 2000; Armitage, 2000; Teedon et al. 2009; Teedon et al, 2010) hebben uitgewezen dat SBD een effectief middel is – mits toegepast in combinatie met andere maatregelen (Topping & Pascoe, 2000).

Kenmerkend voor SBD is dat genomen maatregelen niet alleen ingrijpen op de bouw van huizen, maar ook van invloed zijn op de architectonische structuur van wijken. Uitgangspunt is dat toegang en anonimiteit tot een minimum gereduceerd moeten worden. De huizen worden op een duidelijke manier ten opzichte van elkaar gebouwd, dat natuurlijke surveillance door bewoners wordt gemaximaliseerd. Dit heeft echter één mogelijk nadeel; het lijkt erop dat inbraken in buurten met een SBD-design vaker 's nachts plaatsvinden, omdat er dan nauwelijks natuurlijke surveillance is (Topping & Pascoe, 2000). Daarnaast worden er symbolische en fysieke barrières gebruikt om grondbezit af te kaderen. Zogenaamde *target hardening* maatregelen moeten eveneens een inbraakwerend effect hebben. De politie stelde het terugdringen van criminaliteit tot doel, evenals de angst daarvoor. Bovendien zou het de leefkwaliteit voor bewoners moeten verbeteren (Topping & Pascoe, 2000). De *target*

¹³ Dit onderzoek is uitgevoerd in Enschede, data berust op 851 huizen, waar in 2008 is ingebroken.

¹⁴ Zie voor een indruk van de dagelijkse praktijk van dit middel <http://www.securedbydesign.com/>

hardening maatregelen maken een groot deel uit van de aanpak, waarbij de kwetsbaarheid om ten prooi te vallen aan inbraak moet worden verkleind.

Het theoretisch fundament van SBD bestaat uit een aantal veronderstellingen. De eerste aanname is dat inbrekers weliswaar opportunisten zijn, maar voldoende rationeel om een kosten/baten-afweging te maken, waarbij pakkans en buit worden afgewogen. Een goede beveiliging zou deze afweging moeten beïnvloeden: het kost de inbreker dan immers meer moeite om binnen te komen. Daarnaast moeten inbrekers zoveel mogelijk ontmoedigd worden door barrières op te werpen; zowel fysieke als symbolische barrières zullen het gevoel op andermans grondgebied te zijn, versterken. Dit zou een afschrikwekkend effect moeten hebben. Als laatste gaat men ervan uit dat een inbreker zich zoveel mogelijk wil onttrekken aan het zicht. De zichtbaarheid vergroten door natuurlijke surveillance van buurtbewoners te stimuleren zou dan ook afschrikwekkend moeten werken (Topping & Pascoe, 2000).

Al deze aannames leverden een lijst van voorwaarden op. Het uiterlijk van een woonwijk, de toegang tot een wijk, de toegang tot de openbare weg, paden, gemeenschappelijke gebieden, straatverlichting, landschap, erfafscheidingen, hekken zijn belangrijke elementen binnen het pakket te nemen maatregelen. Maatregelen voor de afzonderlijke huizen behelzen standaarden voor alle potentiële toegangen, verlichting, alarmen en ook voor brandveiligheid is er aandacht (Topping & Pascoe, 2000). Teedon et al (2009) vonden bijvoorbeeld de invloed van maatregelen volgens de SBD-norm op deuren en ramen als factor in het reduceren van criminaliteit. Het totaal aantal inbraken nam af met 26% in het SBD-gebied, het aantal pogingen werd gereduceerd met 59%, diefstal uit woningen nam af met 18%. SBD wordt gezien als (één van de factoren) die daaraan heeft bijgedragen (Teedon et al, 2009).

4.5 Politiekeurmerk Veilig Wonen

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) is de Nederlandse equivalent van *Secured by Design*. Het doel is van PKVW is: *“door planologische en bouwkundige maatregelen het risico op inbraak terugdringen en het vergroten van de sociale veiligheid in de buurt waar de maatregelen getroffen zijn”* (Nauta, 2004, p. 3). Volgens Nauta wordt niet alleen de kans op een woninginbraak in bestaande bouw met 80% verminderd, ook de kans op een poging tot inbraak neemt af. Een andere uitkomst van het genoemde onderzoek dat plaatsvond in vier politieregio's¹⁵ is dat de kans op een inbraak in een gecertificeerde nieuwbouwwoning klein is (Nauta, 2004). Per 1000 woningen zonder keurmerk vonden er in 2003 gemiddeld zo'n 15 (pogingen tot) woninginbraken plaats in het verzorgingsgebied van deze vier politieregio's. Voor woningen met het PKVW was dit slechts 6 per 1000 wat een reductie van 60% betekent. Met andere woorden: los van de vraag of de poging tot inbraak al dan niet succesvol is, wordt in woningen met het PKVW beduidend minder vaak geprobeerd in te breken dan in woningen waarbij dit keurmerk niet is toegepast.

Wanneer er gekeken wordt naar het aantal woningen met het PKVW dan blijkt uit de meest recente cijfers (eind april 2012) dat er in totaal 643.000 huizen zijn met een geldig PKVW-certificaat. Dit is tussen 8 en 10% van alle huizen. In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal nieuw afgegeven certificaten over de afgelopen 5 jaar weergegeven. Opvallend hierin is dat met name het aantal afgegeven certificaten voor nieuwbouw een daling laat zien. Hiervoor zijn meerdere mogelijke verklaringen te geven. In de eerste plaats worden er door de economische crisis aanzienlijk minder nieuwe huizen gebouwd. Daarnaast kan het ook zijn dat kopers niet weten dat hun nieuwbouw huis bij de

¹⁵ Het onderzoek betrof een administratieve meting in de politieregio's Brabant-Zuidoost, Gelderland Zuid, Rotterdam-Rijnmond en Utrecht.

bouw al moet voldoen aan de eisen van het PKVW en dat ze dus zo een certificaat kunnen aanvragen.

Jaar	Totaal afgegeven	Nieuwbouw	Bestaande bouw
2007	44.934	18.925	26.009
2008	51.098	13.291	37.807
2009	37.792	16.653	21.139
2010	30.702	11.889	18.813
2011	30.876	8.376	23.000

Tabel 1: Aantal nieuw afgegeven certificaten PKVW 2007-2011

Een vergelijking van inbraken in gecertificeerde en ongecertificeerde woningen maakt duidelijk dat bij woningen met een PKVW-keurmerk opvallend meer breekwerk wordt toegepast dan bij woningen zonder keurmerk. Dit is natuurlijk niet verrassend, aangezien de bouwkundige maatregelen er juist op gericht zijn het de inbreker zo lastig mogelijk te maken. In alle gevallen dat de PKVW maatregelen goed toegepast werden, was er sprake van relatief veel schade. Koevoeten en zware schroevendraaiers werden daarbij veelvuldig gebruikt. In tegenstelling tot niet gecertificeerde woningen werd de zogenaamde Bulgaarse methode – werkwijze waarbij de slotcilinder afgebroken wordt niet of nauwelijks toegepast. Wel opvallend is dat relatief vaak een ruit wordt ingeslagen bij een PKVW-gecertificeerde woning (Nauta, 2004).

PKVW zet in op preventie van woninginbraken. Uit onderzoek van Vollaard (2010) blijkt echter dat burgers niet snel geneigd zijn preventieve maatregelen te nemen. Men neemt zelfs pas vaak maatregelen wanneer het te laat is: na een inbraak (Vollaard, 2010; CBS, 2011). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de kosten- /batenafweging niet gunstig is. De baten zijn immers niet direct –en misschien wel nooit – zichtbaar. Want hoe wordt duidelijk dat een poging tot inbraak mislukt is, of dat een inbreker jouw huis heeft overgeslagen vanwege de preventieve maatregelen? Bovendien is het nemen preventieve maatregelen vaak een dure aangelegenheid (Vollaard, 2010).

Een deel van de bevolking heeft wel maatregelen getroffen tegen een eventuele inbraak. Uit gegevens van het CBS blijkt dat de aanwezigheid van buitenverlichting (79% van de huishoudens) en extra veiligheidssloten c.q. grendels (70% van de huishoudens) de meest voorkomende maatregelen zijn. Veel minder vaak is er een inbraakalarm aanwezig (12%) of zijn er (rol)luiken voor ramen/deuren geplaatst (16%) (CBS, 2012). Opvallend is dat het aantal huizen voorzien van technopreventieve maatregelen in 2011 en 2010 niet verschilt, maar wel lager ligt dan in 2009. Alleen de aanwezigheid van extra veiligheidssloten/grendels blijkt echter significant te zijn afgenomen (CBS, 2012).

De aanwezigheid van dergelijke voorzorgsmaatregelen zegt overigens niets over het gebruik ervan, d.w.z. de mate waarin de bewoner consequent deze maatregelen toepast. Veiligheidssloten/grendels en buitenverlichting worden met respectievelijk 60 en 59 % het meest gebruikt. Rolluiken en alarminstallaties worden beduidend minder vaak benut; respectievelijk 13 % en 8 % van de gevallen. Ook voor het gebruik is dezelfde trend te zien, 2011 en 2010 zijn vergelijkbaar in dit opzicht terwijl in 2009 deze maatregelen frequenter werden ingezet (CBS, 2012).

5. Huidige situatie in Nederland

Zoals in de voorgaande hoofdstukken al is gebleken zijn er op het gebied van woninginbraken continue ontwikkelingen gaande, zowel bij daders als bij de politie. Daders vinden steeds nieuwe mogelijkheden om getroffen preventie maatregelen te omzeilen en de politie te slim af te zijn om hun slag te kunnen slaan. Vervolgens is het aan de politie om zoveel mogelijk daders op te pakken. Daarnaast is het van belang dat burgers en bestuur zelf proberen om met preventie de dief een stap voor te zijn. In dit hoofdstuk zullen eerste de feiten met betrekking tot woninginbraken zoals deze nu in Nederland zijn, worden besproken. Vervolgens zullen er kort enkele voorbeelden van nieuwe initiatieven worden gegeven.

5.1 Kritische punten

Laag ophelderingspercentage

In Nederland is het gemiddelde ophelderingspercentage van alle delicten op 24 % (Kop, 2012). Voor woninginbraken specifiek liggen de cijfers ver onder het gemiddelde, zoals genoemd in hoofdstuk 1 lag dat in 2010 op zo'n 9,0%. Ook in vergelijking met buurlanden blijken de ophelderingspercentages in Nederland laag te zijn. In tabel 2 is te zien dat de cijfers daar variëren tussen de 10 en 20%. Dit is opmerkelijk en roept vragen op. De cijfers in de tabel zijn afkomstig uit de verschillende centrale statistische databanken per land (in Nederland het CBS). In hoofdstuk 7 wordt verder ingegaan op de internationale ontwikkelingen.

Land	Ophelderingspercentage	Opgeloste zaken per FTE
Nederland	7 - 9 %	41,69
Duitsland	18 - 20 %	42,01
België	15 - 17 %	Onbekend
Groot-Brittannië	10 - 12 %	34,53
Zweden	12 - 15 %	35,30

Tabel 2: Ophelderingspercentage woninginbraken per land en aantal opgeloste zaken per FTE

Vraagoverschot politie

De politie wordt geconfronteerd met een groot aantal aangiftes van woninginbraken, meer dan zij aankunnen. Dit blijkt zowel uit gesprekken met rechercheurs uit verschillende regio's, uit eerder uitgevoerd onderzoek (Liedenbaum, 2003) en uit een analyse van de jaarcijfers van de verschillende korpsen. Dit vraagoverschot komt ook duidelijk naar voren in tabel 2. Nederland heeft dan wel een laag ophelderingspercentage, maar wanneer er gekeken wordt naar het aantal zaken dat per FTE door de recherche wordt opgelost, is er sprake van een internationaal vergelijkbaar resultaat. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat deze cijfers over het algehele recherchewerk gaan en niet specifiek over woninginbraken, maar toch zijn de cijfers veelzeggend. Niet alle inbraken kunnen uitgebreid worden onderzocht, dus er vindt een selectie van op te pakken zaken plaats. Dit betekent dat alleen de in potentie goed rechercheerbare zaken worden opgepakt aangezien deze de beste kans van slagen hebben en daarmee dus ook het ophelderingspercentage opgehoogd zou kunnen worden.

Nederland aantrekkelijk voor inbrekers

In hoofdstuk 2 bleek reeds dat Nederland een populair land is voor inbrekers uit allerlei andere Europese landen. Een van de belangrijkste oorzaken hiervoor is dat de strafeis en zeker ook de strafuitvoering in Nederland laag is. Uit verschillende onderzoeken waarbij daders zijn geïnterviewd (Verwee et al., 2007; Van den Handel et al., 2009) bleek dat het

aantrekkelijker is voor daders om in Nederland een inbraak te plegen dan in hun thuisland. Een voormalig hoofdinspecteur van de politie te Polen, omschreef de aantrekkelijkheid van Nederland als inbrekersland zeer sprekend:

"Het is in Nederland open en transparant. Er staat en ligt veel op straat. Inbrekers zien het als een Albert Heijn to go; pakken wat je pakken kan".

Er liggen meerdere oorzaken ten grondslag aan de aantrekkelijkheid van Nederland om in te breken. Ten eerste is de pakkans hier zeer laag. En wanneer men toch gepakt wordt, is de kans vervolgens zeer klein dat ze voor langere tijd de gevangenis in moeten. Wanneer een dader voor het eerst gepakt wordt voor een woninginbraak in Nederland, wordt er een strafeis van 60 dagen neergelegd en wordt de verdachte uiteindelijk veroordeeld voor ongeveer 30 dagen. In Duitsland is er bij wet geregeld dat een dader van *wohnungseinbruchdiebstahl* ten minste veroordeeld wordt tot 6 maanden, wat kan oplopen tot 10 jaar.

Een andere factor waardoor Nederland een aantrekkelijk land is om in te breken, is bijvoorbeeld de slechte controle op de inkoop van sieraden en juwelen. Hierdoor is het voor inbrekers relatief eenvoudig om hun buit te verkopen aan juweliers die het vervolgens legaal verkopen aan klanten.

Definitiekwestie

Er zijn niet alleen de nodige factoren waardoor inbreken in Nederland relatief eenvoudig en aantrekkelijk is, maar het bestrijden van woninginbraken kent ook de nodige gebreken in Nederland. Zoals gezegd is er sprake van een laag ophelderingspercentage en de strafmaat is – Europees gezien – relatief laag. Een probleem dat hieraan ten grondslag ligt, is de discussie over de definitie van woninginbraken.

Babbeltrucs

Er zijn veel verschillende manieren waarop dieven hun slag kunnen slaan in woningen. Ze kunnen binnendringen door middel van verschillende typen braak, maar ze kunnen ook binnensluipen onder valse voorwendselen. Een andere term hiervoor is de babbeltruc. Het idee is dat de dader(s) aan de deur komt bij over het algemeen ouderen, zich onder valse voorwendselen naar binnen weet te praten en uiteindelijk er van doorgaat met de waardevolle spullen van de bewoners. Deze vorm van diefstal uit woningen worden in Nederland – voor zover bekend – voornamelijk gepleegd door daders met een Roma-achtergrond. Toch is er veel discussie over of de babbeltruc onder woninginbraken valt of onder een andere maatschappelijke klasse. Dit leidt tot verschillende aanpakken door het land (en zelfs door de regio), waardoor er geen eenduidig actieplan tegen babbeltrucs kan worden opgesteld. Voor de verzekering telt een babbeltruc vaak niet als woninginbraak, waardoor er minder wordt uitgekeerd (Hilhorst & Vos, 2011).

Het bovenstaande kader toont dat er geen eenduidigheid is over de definitie van woninginbraken. Niet alleen is er onenigheid over wat er precies onder diefstal uit een woning valt, maar ook is er onenigheid over wanneer er sprake is van braak. Op basis hiervan is in maart 2012 door de coördinator van het Landelijk Plan van Aanpak woninginbraken begonnen met het opstellen van een definitie. Op het moment van schrijven vallen de maatschappelijke klassen A20 (diefstal met braak), B20 (diefstal met braak gevolgd door geweld), A30 (diefstal zonder braak) en B30 (diefstal zonder braak gevolgd door geweld) onder de noemer woningbraken en is deze definitie ook de werkdefinitie waarmee het landelijk platform. Op basis van deze definitie vallen de bovengenoemde babbeltrucs wel onder woningbraken; er is sprake van diefstal uit de woning zonder braak en geweld, oftewel een A30. Toch blijkt uit de interviews en gesprekken tijdens het Boven Regionaal Overleg Woninginbraken dat niet iedereen deze definitie kent en er ook veel verschillende andere 'definities' en ideeën over wat woninginbraak nu precies inhoudt, de ronde doen binnen de politie. Een eenduidige definitie die ook door een ieder wordt gehanteerd is een

randvoorwaarden om de problematiek- en in zekere mate de aanpak- rondom woninginbraken inzichtelijk te maken.

Onbewust van risico's

Uit onderzoek is gebleken (De Waard, 2011) dat burgers zich over het algemeen weinig bewust zijn van de risico's die ze lopen. Burgers gedragen zich nonchalant als het gaat om het verkleinen van het risico op een woninginbraak. Ze zijn zich niet bewust dat een sleutel onder de mat of het open laten staan van ramen tijdens afwezigheid het inbrekers erg gemakkelijk maakt om binnen te komen. Ook weten ze vaak niet dat een inbreker maar vijf minuten nodig heeft om het hele huis leeg te laten, dus dat de achterdeur openlaten tijdens het doen van een korte boodschap er al voor kan zorgen dat men slachtoffer wordt van een woninginbraak. Wellicht speelt er ook enige naïviteit mee en denken mensen dat het hen niet zal overkomen.

5.2 Huidige initiatieven

Naast al deze kritieke punten waardoor inbrekers relatief makkelijk hun slag kunnen slaan, zijn er binnen de landsgrenzen ook steeds meer initiatieven zichtbaar vanuit de politie die hierop een antwoord moeten geven. Deze initiatieven zijn zowel preventief als repressief. Hierbij staan twee doelen centraal.

Ten eerste gaat het om de bewustwording van burgers om de risico's van woninginbraak te beperken en zo het aantal inbraken te verminderen. Met betrekking tot preventie is er nog veel winst te behalen. Wanneer mensen qua preventie voldoen aan het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW) is de kans op inbraak bijvoorbeeld vermindert met 90%. Echter het PKVW is de laatste jaren enigszins in de schaduw verdwenen, mede doordat de verantwoordelijkheid ervoor niet meer bij de politie ligt, maar bij gemeenten en deze vinden inbraakpreventie een mindere prioriteit. Om mensen bewust te maken van het belang van preventie, is het van belang dat er zeer gericht advies gegeven wordt. Hier kan de gemeente een belangrijke rol in spelen, door bijvoorbeeld mensen die verhuizen naar de gemeente voor te lichten over het PKVW.

Ten tweede gaat het om het vergroten van de pakkans van daders en het aantal opgehelderde zaken te laten stijgen. Zo zou het vergroten van het gebruik van koppelzaken en schakelbewijs de pakkans aanzienlijk kunnen vergroten (zie hoofdstuk 6), maar is uit onderzoek gebleken dat de huidige manier van registreren in Nederland deze ontwikkeling in de weg staat (Klein Haneveld et al., 2012). Ook zou er sprake kunnen zijn van het verminderen van de aantrekkelijkheid van het inbreken in Nederland. Zo zou er meer aandacht besteed kunnen worden aan het verminderen van heling. Naast deze mogelijkheden voor de toekomst, zijn er op dit moment ook al tal van initiatieven waar te nemen, waarbij men probeert dan wel in te zetten op preventie en afname van aantrekkelijkheid dan wel te zorgen dat de pakkans van daders en daarmee het ophelderingspercentage wordt vergroot. Op een vijftal initiatieven wordt hieronder kort ingegaan.

Woninginbrakenteams (WIT)

Een ontwikkeling die de laatste jaren gaande is, is dat steeds meer korpsen per stad of district gaan werken met een apart woninginbrakenteam. Dit researchteam richt zich enkel en alleen op het ophelderen van woninginbraken. Doordat er bij woninginbraken vaak sprake is van een bepaalde groep daders, lijkt de zogenaamde gefocuste aanpak zeer effectief. Doordat het team continu met woninginbraken bezig is, gaat er weinig informatie verloren en is het relatief eenvoudig om de daderpopulatie in kaart te brengen. Daarbij is het tevens mogelijk om op basis van vergelijkbare modus operandi een dader aan meerdere delicten te koppelen. Wanneer een rechercheur zich alleen maar met woninginbraken in zijn stad bezig houdt, is het eenvoudiger om een koppeling te leggen tussen verschillende modus operandi en bijbehorende daders. Dat een woninginbrakenteam een positief effect heeft op het aantal opgeloste woninginbraken blijkt uit het ophelderingspercentage in districten en steden waar ze actief zijn. Zo had bijvoorbeeld Enschede in de jaren dat het WIT draaide (tussen 1998 en 2010) een ophelderingspercentage van bijna 20%, terwijl het over het hele korps gemeten op zo'n 8 tot 10% lag. Ook in de regio Kennemerland is het ophelderingspercentage flink toegenomen nadat de WIT's in het leven zijn geroepen. De regio Kennemerland heeft ook standaard een forensisch technisch rechercheur in het WIT opgenomen, zodat ook deze gespecialiseerd raken in het bepaalde type sporen dat woninginbraken kent en ook delicten aan elkaar kunnen koppelen op basis van zeer specifieke sporen. Of deze positieve effecten

landelijk zijn waargenomen kan in dit onderzoek geen uitspraak over worden gedaan. Wel is het zo dat er gezien de hoge prioriteit die wordt gegeven aan de aanpak van woninginbraken, momenteel in praktisch alle regio's gewerkt wordt met WIT's, bestaande uit 8 tot 12 rechercheurs. WITs kunnen stedelijk, regionaal of districtelijk zijn georganiseerd.

Bovenregionaal Overleg Woninginbraken (BROWI)

Sinds 2011 bestaat het bovenregionaal overleg woninginbraken (BROWI). In het BROWI zitten vertegenwoordigers van een groot deel van de politiekorpsen. Ook nemen politiemedewerkers van het KLPD/IPOL en het Landelijk Programma Woninginbraken deel aan het overleg dat eenmaal per twee maanden plaatsvindt. Doel is ontwikkelingen met elkaar te delen en bespreken. Bijvoorbeeld: hoe fluïde dadernetwerken in kaart te brengen en een forensische app voor de tablet. Verder is er aandacht voor operationele zaken, waarbij de collega's uit de andere regio's geregeld waardevol advies geven of dat blijkt dat een of meerdere daders hoogstwaarschijnlijk in meerdere regio's delicten plegen.

Toolbox aanpak woninginbraken

In de regio Utrecht is men bezig met het opzetten van een zogenaamde toolbox van aanpakken van woninginbraken. Het project is in eerste instantie regionaal opgezet, maar uiteindelijk dient het landelijk te worden gebruikt. In de toolbox worden interventies beschreven; niet alleen op het gebied van de actie die ondernomen dient te worden, maar ook op het gebied van de verschillende factoren die van invloed zijn op het al dan niet slagen van de interventie. Op die manier kan een politiemedewerker bepalen of een interventie toegepast kan worden in de specifieke situatie waar hij/zij mee te maken krijgt. Het is de bedoeling dat de collega's de toolbox ook blijven aanvullen met hun eigen ervaringen met betrekking tot de verschillende interventies, zodat er uiteindelijk bepaald kan worden welke interventie (bewezen) het meest geschikt is voor een bepaalde situatie. Dit project is recent van start gegaan, de inzet is dat het voor alle korpsen in Nederland bruikbaar is. Door het monitoren van good practices kan over enige tijd gezegd worden welke interventies werken en waarmee men dus verder dient te gaan in de toekomst.

Donkere dagen offensief

Al sinds enkele jaren worden er in de maanden rond de feestdagen het zogenaamde 'Donkere Dagen Offensief' (DDO) georganiseerd vanuit verschillende korpsen in het hele land. Het doel van dit terugkerende project is mensen ervan bewust te maken dat inbrekers met name in deze 'donkere' maanden (wanneer er een lange periode van donkere uren op een dag zijn) hun slag proberen te slaan en de preventie maatregelen die burgers hier vrij eenvoudig voor kunnen treffen. Zo is een belangrijk advies dat mensen hun deur ook tijdens oud en nieuw goed af moeten sluiten als ze de straat opgaan om vuurwerk te kijken en mensen de beste wensen te wensen. Ook is een belangrijk punt van het advies dat mensen moeten laten zien dat er iemand thuis is – hetgeen afschrikwekkend werkt voor mogelijke inbrekers. Wanneer er niemand thuis is, kan er bijvoorbeeld een lamp op een tijd klok worden gezet, waardoor het alsnog lijkt alsof er mensen in huis zijn. Het DDO wordt nu in een groot deel van de korpsen gebruikt, maar het is voor het succes van belang dat het doorgezet wordt. Het blijkt dat mensen met name rondom preventie steeds opnieuw een prikkel nodig hebben om het door te blijven zetten. Toch blijkt ook dat er niet ongericht preventieadvies gegeven moeten worden, omdat mensen dan het nut er niet van inzien en vervolgens alle adviezen naast zich neerleggen. Wanneer het DDO gericht genoeg wordt ingezet de komende jaren, kan dit hopelijk bijdragen aan een groeiend besef bij de burger dat men zelf veel kan ondernemen om inbraken te voorkomen.

Voetstappenactie

Naast het Donkere Dagen Offensief probeert de Nederlandse politie ook met behulp van de zogenaamde Voetstappenactie burgers er bewust van te maken dat inbrekers zo binnen komen. De politie legt tijdens haar surveillance 'voetjes' (een flyer) neer bij openstaande deuren en ramen met daarop de tekst *'Deze voetafdruk had van een inbreker kunnen zijn'*. De voetstappenactie vindt met name plaats tijdens de zomermaanden omdat mensen dan relatief vaak hun ramen en deuren open laten staan terwijl ze (even) weggaan. Doordat de voetstappenactie in een andere periode plaatsvindt, is er sprake van gericht preventie advies en zijn burgers meer geneigd het advies ter harte te nemen. Echter is er de laatste jaren ook sprake van kritiek op de voetstappenactie. Een veel gehoord – en niet ongegrond – argument is dat het ook extra mogelijkheden biedt voor inbrekers; deze hoeven nu zelf niet meer op zoek naar openstaande deuren en ramen, maar worden er dankzij de neergelegde voetstappen al op gewezen. Dit is dan ook een punt waaraan in de toekomst wel enige aandacht geschonken dient te worden. Het achterliggende idee van de actie is goed, maar de uitvoering zou dus verbeterd kunnen worden.

De bovenstaande vijf initiatieven zijn maar een greep van de waarschijnlijk vele regionale en lokale initiatieven die er zijn om het aantal woningbraken omlaag te krijgen en de pakkans te vergroten. Op het gebied van preventie zijn er ook andere initiatieven, bijvoorbeeld wijkgerichte informatie vanuit verzekeraars. Het is van de genoemde initiatieven lastig om te beoordelen in hoeverre ze exact bijdragen aan het verminderen van woninginbraken en het verhogen van het aantal aangehouden verdachten. Dit komt doordat er sprake is van steeds wisselende omgevingsfactoren die moeilijk tot niet uitgeschakeld kunnen worden en waarvan het dus ook moeilijk te meten is in hoeverre deze factoren van invloed zijn op de cijfers.

In het volgende hoofdstuk zullen enkele aanpak beschreven worden welke onze buurlanden gebruiken in de strijd tegen de woninginbraken.

6. Ontwikkelingen in het buitenland

In dit hoofdstuk worden ontwikkelingen die plaatsvinden in de landen om ons heen beschreven. Het betreft de buurlanden België, Duitsland en Engeland, omdat deze qua geografische, sociaal-economische en culturele aspecten het meest overeenkomen met de situatie in Nederland. Hierdoor zullen de aanpakken die zij gebruiken met betrekking tot de aanpak van woninginbraken ook het meest geschikt zijn om eventueel toe te passen in Nederland. Wanneer er bijvoorbeeld gekozen zou zijn voor een land als Australië, dan blijkt dat er sprake is van een eiland (waar men precies weet wie er komen en vertrekken) in plaats van een land met (zeer) open grenzen. Ook is er sprake van een (enigszins) andere cultuur, waardoor mensen op een andere wijze tegen de politie aankijken en de politie ook andere verantwoordelijkheden toekennen dan in Nederland het geval is. Ook de wijze waarop burgers onderling met elkaar omgaan en hun mening tegenover criminaliteit verschilt (enigszins) van hetgeen er in Nederland gebeurt.

Een opvallende conclusie die hier alvast vermeld dient te worden, is dat we bij de internationale vergelijking in verhouding veel onderzoek zijn tegengekomen gericht op rondtrekkende dadergroepen. De conclusies en good practices richten zich dan ook met name op de aanpak van deze specifieke groep. In Nederlands onderzoek gebeurt dat niet, aangezien op basis van de opgepakte daders niet kan worden gesteld dat rondtrekkende groepen een groot deel van de daders vormen. Een verklaring waarom de overige landen hier wel relatief veel aandacht aan schenken, kan zijn dat deze groep te duiden valt en er een aanpak voor gevonden kan worden, terwijl er bij de overige daders vaak sprake is van intuïtieve daden zonder vooraf een plan gemaakt te hebben. Deze groep gelegenheidsdaders is lastig tot niet te duiden en maakt de aanpak ervan lastig.

6.1 België

In België krijgt de aanpak van woninginbraken al enige tijd veel aandacht. Zowel van politie en justitie, als van provincie en gemeenten. In België is er een groot probleem met rondtrekkende dadergroepen, die steeds wisselen van samenstelling, inbraken door het hele land plegen en vervolgens al dan niet met de buit terugkeren naar het land van herkomst. Dit zorgt ervoor dat men op zoek is gegaan naar mogelijke nieuwe acties om deze dadergroepen te kunnen traceren en af te schrikken.

Er zijn de nodige vergelijkingen te maken met Nederland op het gebied van problemen waar men tegen aanloopt in de 'strijd' tegen woninginbraken. Zo is er in België – net zoals in Nederland – sprake van een (te) lage strafeis bij woninginbraken, waardoor ze een gewild slachtoffer zijn van rondtrekkende dadergroepen, die weten dat als ze hier gearresteerd worden ze relatief snel weer op straat staan in tegenstelling tot hun land van herkomst (Eerste Minister, Minister van Justitie & Minister van Binnenlandse Zaken, 2010).

Ook heeft men in België te maken met een gebrek aan regels voor de opkoop van sieraden en juwelen. Daarom is België – net als Nederland – een interessante afzetmarkt voor inbrekers en daarmee ook een interessant doelwit (Baetens, 2012). In België is ondertussen bij juweliers wel sprake van een registratieplicht op het opkopen van sieraden en juwelen. Dit geldt echter nog niet voor pandjeshuizen, waardoor inbrekers nog steeds weinig moeite hoeven te doen om hun buit te verkopen.

Preventie

In België is men aan het onderzoeken of preventieverplichting een mogelijkheid is. Het idee erachter is dat burgers weliswaar zelf mogen kiezen of ze aan preventie willen doen, maar keert de verzekering enkel nog uit bij een inbraak wanneer er aan de preventiestandaard is voldaan. Via deze weg wil men de burger 'dwingen' zelf een investering te doen ter

voorkoming van een inbraak en dat de verantwoordelijkheid ook bij de burger komt te liggen in plaats van dat de burger na een inbraak de politie verantwoordelijk houdt voor het terugbrengen van de gestolen goederen (Kerkab & Deroover, 2012). Burgers die in België een alarmsysteem aanschaffen, zijn op dit moment al wel verplicht op deze 'aan te melden' bij de politie. Op die manier wordt het systeem gekoppeld aan de centrale meldkamer en weet de politie direct waar er een inbraak wordt gepleegd, zonder dat de burger eerst zelf hoeft te bellen. Hierdoor wordt de heterdaadkracht aanzienlijk verhoogd.

Met betrekking tot preventie, is er in België nog een interessant initiatief. Iedere politiezone heeft de beschikking over een of meerdere 'eigen' preventieadviseur.¹⁶ Deze adviseurs kunnen door bewoners kosteloos worden geraadpleegd en maken dan in samenspraak met de bewoners een preventieadvies op. Ook gaan de preventieadviseurs ter plaatste na een woninginbraak om de bewoners te adviseren en zo herhaald slachtofferschap te voorkomen. In België worden de preventieadviseurs opgeleid op de politiescholen of door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Mede hierdoor en doordat ze in dienst zijn en blijven van de politie, is preventie in België duidelijk een verantwoordelijkheid die gedragen wordt door de politie. In Nederland was dit lange tijd (ten tijde van de invoering van het Politie Keurmerk Veilig Wonen) ook het geval; tegenwoordig ligt de verantwoordelijkheid echter bij het openbaar bestuur. Dit heeft tot gevolg dat er in Nederland minder goed inspeelt op voorkoming van herhaald slachtofferschap, want de gemeente krijgt geen informatie door over woninginbraken en kan daarom ook geen preventieadviseurs op het juiste moment sturen. Daarnaast blijkt dat gemeenten minder prioriteit geven aan de preventie van woninginbraken (zij hoeven ten slotte de inbraken niet zelf op te lossen) waardoor er ook in algemene zin relatief weinig aan preventieadviezen wordt gedaan.

Rondtrekkende dadergroepen

Een actie waarmee men probeert rondtrekkende dadergroepen minder kans tot het plegen van een inbraak te geven, is het controleren van af- en opritten van snelwegen en toegangswegen, het verhogen van surveillance en het inzetten van extra capaciteit (Van Daele & Dubois, 2012). Voorheen werden deze acties op zeer gezette tijden uitgevoerd, maar ondertussen is gebleken dat dit niet werkt omdat inbrekers op een gegeven moment kunnen nagaan wanneer er weer een actie plaatsvindt. Daders kunnen alleen worden opgepakt na een inbraak als ze de buit bij zich dragen. Het rijden op een snelweg met een koevoet achterin is niet strafbaar, daarmee kunnen de daders niet al vooraf gepakt worden. Een inbraak kan met deze methode dus niet direct worden voorkomen. Wel kan het enigszins afschrikwekkend werken.

Opsporing

Een actie die door de Belgen wordt toegepast om meer woninginbraken op te lossen, is het gebruik van cameratoezicht. In Turnhout heeft men in 2011 een proef uitgevoerd waarbij er door de hele stad camera's werden opgehangen en deze dagelijks werden uitgelezen op bruikbare informatie.¹⁷ Dit heeft niet alleen geleid tot een toename van het aantal opgehelderde woninginbraken, maar ook tot een toename van het aantal opgehelderde misdrijven in het algemeen. Op dit moment is de proef nog niet verspreid over meer zones in België. Ondanks dat het op grote schaal plaatsen en uitlezen van camera's in België – in tegenstelling tot Nederland – is toegestaan, en er ook beelden op internet geplaatst mogen worden om daders te achterhalen, zet men ethische vraagtekens bij deze werkwijze.

Integrale en gefocuste aanpak

¹⁶ Gebaseerd op <http://www.vps.fgov.be/frame/prevention/diefstal/technopreventie.php?lang=nl#mst>

¹⁷ Gebaseerd op gesprekken met agenten uit Turnhout tijdens Woninginbrakencongres te Antwerpen

De belangrijkste ontwikkeling die België de afgelopen jaren heeft meegemaakt op het gebied van de aanpak van woninginbraken, is het toegenomen besef dat de politie niet alleen verantwoordelijk is voor de aanpak van woninginbraken, maar dat er sprake dient te zijn van een integrale aanpak, waarbij de ketenpartners, openbaar bestuur, burgers en bedrijven gezamenlijk een front moeten vormen om woninginbraken tegen te gaan (Christiaensen & Dormaels, 2012). Er wordt op steeds meer vlakken samengewerkt en men is doende om een gezamenlijke aanpak te creëren, waarin alle partijen hun verantwoordelijkheden hebben. In Nederland ligt op dit moment de verantwoordelijkheid nog grotendeels bij de politie, die deze verantwoordelijkheid ook moeilijk van zich af durft te schuiven. In België wil men naar een preventieplicht, waardoor burgers hun verantwoordelijkheid dienen te nemen. Om burgers dit te laten doen, nemen verzekeraars hun verantwoordelijkheid door in mindere mate uit te keren aan burgers die niets aan inbraakpreventie hebben gedaan. Politie, justitie en gemeente werken gezamenlijk aan controles op snelwegen (met name om rondtrekkende dadergroepen tegen te gaan), surveilleren in wijken en geven preventieadviezen. Doordat het onderwerp woninginbraken hoog op de politieke en politionele agenda staat, is er sprake van meer mogelijkheden en vooral meer goodwill om tot een integrale, gezamenlijke aanpak te komen. Dit leidt over het algemeen tot drempelvorming voor inbrekers en daarmee dus tot een afname van het probleem. Of dit ook daadwerkelijk het geval is, is echter niet duidelijk. De integrale aanpak staat in België nog in de kinderschoenen en dient eerst verder ontwikkeld en toegepast te worden voordat er harde conclusies aan verbonden kunnen worden.

In de volgende paragraaf zal er gekeken worden naar de situatie op het gebied van woninginbraken zoals deze op dit moment in Duitsland plaatsheeft.

6.2 Duitsland

Er is in Duitsland relatief weinig te merken van een eventueel probleem met woninginbraken. Er is wel sprake van meer woninginbraken dan in Nederland (120.000 ten opzichte van 80.000 in Nederland), maar wanneer dat wordt afgezet tegen het aantal inwoners (82 miljoen ten opzichte van 17 miljoen in Nederland) dan blijkt dat er inderdaad in Duitsland sprake is van een aanzienlijk kleiner probleem dan in Nederland.¹⁸

Ondanks dat er sprake is van een aanzienlijk kleiner probleem (waardoor het ook relatief minder prioriteit krijgt op de politieke en politionele agenda) is het interessant om de aanpak in Duitsland nader te beschouwen. Er vinden relatief weinig woninginbraken plaats, de aanpak heeft geen prioriteit maar het oplossingspercentage ligt bijna 10% hoger dan in Nederland (tussen de 15 en 20% in Duitsland de afgelopen 5 jaar tegenover 7 tot 9% in Nederland de afgelopen jaren).

Rondtrekkende dadergroepen

De Duitse politie geeft aan dat een substantieel deel van de woninginbraken wordt gepleegd door rondtrekkende dadergroepen. De aanpak van deze groepen is anders dan die van de lokale, veelal intuïtieve daders.

Door zeer intensief samen te werken met de politie in de landen van herkomst van rondtrekkende inbrekers, wordt de drempel om in te breken in Duitsland een stuk hoger. Het idee achter de samenwerking is dat de in Duitsland opgepakte daders worden berecht in het land van herkomst. Een groot voordeel hiervan is dat de straffen daar over het algemeen zwaarder zijn dan in de West-Europese landen. Verder krijgen ze een levenslang verbod om Duitsland in te komen. Al met al leidt dit ertoe dat er een hoge drempel wordt opgeworpen voor potentiële rondtrekkende dadergroepen, waardoor deze wegblijven uit Duitsland en zich richten op andere landen (waaronder België en – in mindere mate – Nederland). Over de effecten op lange termijn kan nog niets worden gezegd aangezien het probleem met

¹⁸ Gebaseerd op *Polizeiliche Kriminalstatistik 2010*.

rondtrekkende dadergroepen en bijbehorende aanpakken nog relatief nieuw is (De Jong, 2012).

Als mogelijk nadeel van deze aanpak kan worden genoemd dat de preventieve waarde die van de aanpak uitgaat minder wordt of zelfs verdwijnt wanneer er meerdere landen op dezelfde wijze te werk zullen gaan. De drempel bestaat namelijk alleen als er een beter alternatief te vinden is (zoals een land waar de werkwijze niet wordt toegepast). Wanneer de gevolgen in elk land hetzelfde zijn, maakt het namelijk niet meer uit en zal het probleem zich niet meer verplaatsen.

Opsporing

Een andere reden voor het hogere ophelderingspercentage is dat de Duitse opsporing over meer FTE's beschikt. Uit onderzoek (Liedenbaum, 2003) is gebleken dat het aantal ophelderingen per rechercheur in Duitsland en Nederland namelijk praktisch gelijk zijn. Ook in 2003 was er namelijk al een aanzienlijk verschil tussen de ophelderingspercentages in Nederland en Duitsland. Hieruit blijkt dus dat de effectiviteit van de politie gelijk is, maar dat het in Nederland ontbreekt aan capaciteit om het ophelderingspercentage op hetzelfde niveau te krijgen als onze oosterburen.

In Nederland worden alle zaken beoordeeld door zogenoemde weeg- en stuurploegen. Hierbij wordt bekeken of er in een aangifte genoeg aanknopingspunten zitten voor een goed onderzoek met slagingskansen en of er voldoende capaciteit is voor een onderzoek. Door de beperkte capaciteit waar de Nederlandse opsporing mee te maken heeft, wordt een heel gedeelte van de aangiftes niet opgepakt voor een (uitgebreid) opsporingsonderzoek. In Duitsland is de capaciteit dusdanig dat alle zaken worden opgepakt. Hierdoor worden ook de nodige zaken – die op het eerste gezicht onoplosbaar lijken – alsnog opgehelderd doordat er al snel in het onderzoek toch aanknopingspunten blijken te zijn, die in de aangifte niet duidelijk naar voren kwamen. In Nederland zullen deze zaken nooit opgehelderd worden omdat ze er door de weeg- en stuurploegen al uit worden gefilterd en er geen onderzoeksactiviteiten worden ondernomen.

Al met al kan er over Duitsland worden gesteld dat er een minder groot probleem is met woninginbraken, dat ze een – voorlopig – goed werkende aanpak hebben tegen rondtrekkende dadergroepen en dat hun ophelderingspercentage voornamelijk hoger ligt door de aanzienlijk grotere capaciteit binnen de opsporing waarover ze kunnen beschikken. In de volgende paragraaf zal er gekeken worden naar aanpakken in Groot-Brittannië.

6.3 Groot-Brittannië

In Groot-Brittannië loopt men over het algemeen relatief voor op de rest van Europa als het gaat om innovatieve aanpakken van criminaliteit in zowel preventie als de opsporing c.q. repressie.

Preventie

Zo is men in Groot-Brittannië gestart met een gecodeerde vloeistof die op waardevol spullen kan worden aangebracht en die kan worden uitgelezen in uv-licht. Hierdoor kan de oorspronkelijke eigenaar van de goederen achterhaald worden. Van deze gecodeerde vloeistof (bijvoorbeeld SmartWater) gaat voornamelijk een preventieve werking uit, is gebleken uit interviews met Britse daders (Gill, 2008). Daarnaast vergroot het de kans om daders te pakken en woninginbraken op te lossen. De vloeistof blijft maanden zichtbaar, ook op de handen van de dieven die de gemerkte artikelen hebben opgepakt. De laatste paar jaar komt er ook op het vaste land van Europa steeds meer aandacht voor dergelijke technische hulpmiddelen. Er zijn inmiddels dan ook meerdere bedrijven die een dergelijke vloeistof hebben ontwikkeld.

Opsporing

Naast dit technische product, is men in Groot-Brittannië ook al langer bezig met het inzetten van (sociale) media in de opsporing.¹⁹ Vaak worden gezichten van daders getoond op televisie en internet en af en toe wordt er zelfs een speciale Facebookpagina geopend om misdrijven in een bepaald district op te lossen met behulp van burgers. Burgers weten namelijk vaak meer dan ze zelf beseffen en als ze het beseffen, weten ze vaak niet goed waar ze met hun informatie naar toe moeten. Als ze door (sociale) media worden opgeroepen en instructies krijgen waar ze met hun informatie naar toe kunnen gaan, komt er meer informatie terecht bij de politie. Dit blijkt ook in Nederland, bijvoorbeeld door het programma Opsporing Gezocht, waar altijd veel tips binnen komen en soms jaren oude zaken alsnog worden opgelost. In Nederland wordt tot op heden nog relatief weinig gebruik gemaakt van sociale media voor het oplossen van zaken. Dit hangt samen met privacywetgeving.

Naast de gefocuste aanpak door middel van woninginbrakenteams en de daarmee samenhangende – onbewuste – toename in het aantal te koppelen zaken, wordt er in Groot-Brittannië ook bewust aandacht geschonken aan koppelzaken en schakelbewijs. Er wordt veel geïnvesteerd in een goed werkend ICT-systeem en binnen ieder district is een team van analisten constant bezig om op basis van modus operandi en goederenlijsten tot een beeld te komen van inbraken die (mogelijk) aan elkaar, of aan een bepaalde dader te koppelen zijn. Hierdoor kunnen met name veelplegers goed in beeld worden gebracht en opgepakt. Hierdoor neemt het aantal woninginbraken zienderogen af, aangezien een kleine groep veelplegers voor een groot deel van de woninginbraken verantwoordelijk is.

Integrale en gefocuste aanpak

In Groot-Brittannië is men al langer doende met het vinden van een goede aanpak tegen woninginbraken, het onderwerp staat al enige tijd hoog op de politionele en politieke agenda. Hierdoor kan er ook al meer gezegd worden over de effecten van diverse aanpakken. Al jaren werkt men inmiddels met de gefocuste aanpak waarbij een team binnen de politie zich enkel richt op het oplossen van woninginbraken. Doordat zij de modus operandi van veelplegers kennen, kunnen zij eenvoudiger daders koppelen aan verschillende inbraken²⁰. Door een rechercheur van begin tot eind het onderzoek naar een bepaalde woninginbraak te laten voeren, is de kans dat er informatie over het hoofd wordt gezien aanzienlijk kleiner. Het is daarvoor wel van belang dat de rechercheur ook de aangifte opneemt en de situatie in het huis ziet, zodat hij/zij daar direct de nodige extra informatie uit kan halen, die gedurende de rest van het onderzoek van groot belang kan zijn. In Groot-Brittannië zijn er meerdere woninginbraken teams, verspreid over het hele land. Op districtsniveau blijkt dat de inzet van een dergelijk team duidelijk leidt tot een toename van het aantal opgehelderde woninginbraken. Daarnaast gaat er ook enige preventieve werking vanuit, omdat daders zien dat hun pakkans omhoog gaat en ze daarom liever uitwijken naar een district waar de pakkans nog (zeer) gering is.

De ervaring in Groot-Brittannië leert dat ze effecten behalen middels de nieuwe technische (preventie) maatregelen en de gefocuste aanpak die gecombineerd wordt met veelvuldig gebruik maken van analyses om tot koppelzaken te komen. Met behulp hiervan is het aantal woninginbraken gedaald de afgelopen jaren en is het ophelderingspercentage toegenomen. De beschreven maatregelen lijken bij te dragen aan de verkleining van het probleem. In de volgende paragraaf zal het vierde en laatste land beschreven worden, Zweden.

¹⁹ Gebaseerd op http://www.publicservice.co.uk/feature_story.asp?id=20518

²⁰ Gebaseerd op http://www.hinckley-info.co.uk/index.php?option=com_content&task=view&id=6550&Itemid=93

6.4 Zweden

In Zweden worden ten opzichte van Nederland relatief veel woninginbraken gepleegd. In Nederland waren het in 2010 ongeveer 82.000 inbraken op 17 miljoen mensen, terwijl Zweden te maken heeft met 92.000 inbraken op ongeveer 9,5 miljoen inwoners. Toch is er met betrekking tot deze getallen ook een positieve lijn te ontdekken; het aantal woninginbraken in Zweden daalt (terwijl het aantal inwoners stijgt). In 2005 waren er namelijk nog 99.000 gevallen van geregistreerde woninginbraak. Ook is het ophelderingspercentage op het gebied van woninginbraken in Zweden enigszins hoger dan in Nederland (12-15% ten opzichte van 7-9%)²¹.

Preventie

Wanneer er gekeken wordt naar de aanpak van woninginbraken in Zweden, dan blijken daar enkele opvallende zaken. Het opmerkelijkste is dat de verantwoordelijkheid voor preventie heel duidelijk bij de burger zelf wordt gelegd.²² De politie en openbaar bestuur dragen wel bij in de advisering om een huis zo goed mogelijk te beschermen tegen inbrekers, maar nemen niet de verantwoordelijkheid voor preventie op zich. Hierdoor ligt er minder druk op de politie die dan ook minder wordt afgerekend op een laag ophelderingspercentage. In Zweden is de gedachte leidend dat wanneer er bij iemand wordt ingebroken het de eigen schuld is. Daarbij kan / mag niet van de politie worden verwacht dat zij de zaak vervolgens alsnog voor je oplost.

Opsporing

Naast de focus op preventie – waarbij de verantwoordelijkheid bij burgers ligt – wordt er door de politie ook veel aandacht besteed aan burgerparticipatie.²³ Men hoopt door burgers te betrekken bij de opsporingsonderzoeken dat er meer informatie vrijkomt – vergelijkbaar met Groot-Brittannië – die anders verborgen zou blijven doordat burgers niet weten of en hoe ze de informatie bij de politie dienen te krijgen. Uit de deskresearch is gebleken dat men – om te zorgen dat er geen bruikbare informatie verloren gaat – in Zweden aanzienlijke is geïnvesteerd in de informatiehuishouding van de politie. Er staat een goede ICT-infrastructuur, waarin het eenvoudig is voor de dienders om informatie die door burgers wordt binnengebracht aan de juiste zaak te koppelen, waardoor de informatie ook direct voor rechercheurs beschikbaar is en kan worden meegenomen in de onderzoeksactiviteiten. Het blijkt in Nederland lastiger te zijn om tips van burgers aan de juiste zaken te koppelen, wanneer er geen sprake is van zaken die bijvoorbeeld uitgebreid in Opsporing Verzocht worden besproken.

Verder is er weinig bekend over zeer specifieke aanpakken om woninginbraken tegen te gaan in Zweden. Woninginbraak wordt in Zweden minder dan in Nederland als een probleem ervaren. Daarbij ligt de verantwoordelijkheid ter voorkoming in de eerste plaats bij de burger zelf en is er minder behoefte aan een algemene aanpak door politie en/of justitie. In het volgende hoofdstuk zal bekeken worden in hoeverre de aanpakken welke besproken zijn in dit hoofdstuk, mogelijk toe te passen zijn in Nederland en in hoeverre ze ook effectief zouden (kunnen) zijn voor de Nederlandse situatie. Ter afsluiting van dit hoofdstuk staat hieronder een overzichtstabel waarin per land de verschillende maatregelen op de gebieden preventie, rondtrekkende dadergroepen, opsporing en gefocuste en integrale aanpak kort samengevat zijn.

²¹ Gebaseerd op statistieken van Brottsförebyggande rådet (Zweedse nationale raad voor criminaliteitspreventie) via <http://www.bra.se/bra.html>.

²² Gebaseerd op <http://www.insyn.stockholm.se/ks/document/2012-05-16/Dagordning/12/12%20d11-1704.pdf>

²³ Gebaseerd op http://www.polisen.se/Stockholms_lan/Om-polisen/lan/St/op/Polisen-i-Stockholms-lan/Sambandet/Sambandet/Okttober-2008/Trendbrott-for-inbrott-i-maj/

	België	Duitsland	Groot-Brittannië	Zweden
Preventie	Preventie adviseur en preventie plicht	X	Technopreventie	Verantwoordelijkheid bij burger
Rondtrekkende dadergroepen	Scherpe controle aan- en afvoerwegen	Nauwe samenwerking met bronland, levenslang verbod Duitsland	X	X
Opsporing	Cameratoezicht	Grote opsporingscapaciteit	Veel gebruik koppelzaken. Gebruik sociale media	Burgerparticipatie Uitgebreid informatienetwerk
Gefocuste en integrale aanpak	Nauwe samenwerking tussen politie, parket, gemeenten en verzekeraars	Nauwe samenwerking met buitenland	Goed draaiende WIT's	X

Tabel 3: Overzicht van good practices uit bestudeerde landen

7. Nieuwe mogelijkheden voor Nederland

In dit hoofdstuk wordt bekeken in hoeverre de mogelijke aanpakken vanuit onze buurlanden, zoals deze beschreven zijn in het vorige hoofdstuk, mogelijk toepasbaar zijn in Nederland en of deze aanpakken ook in Nederland effectief zullen zijn.

Preventie

Een belangrijk punt in de strijd tegen woninginbraken is de mate waarin er aan preventie wordt gedaan en bij wie daarvoor de verantwoordelijkheid ligt. Op dit moment ligt in Nederland de verantwoordelijkheid voor preventie – in de vorm van het Politiekeurmerk Veilig Wonen – bij de gemeente. Er is wel gebleken, mede uit het aantal nieuw afgegeven keurmerken, dat de gemeente het niet als prioriteit heeft benoemd.

In Zweden wordt er vooral gestuurd op de verantwoordelijkheid van de burgers. In essentie is dit een goede ontwikkeling. Dit vraagt om een andere mindset van Nederlandse burgers. Bewustwording en verantwoordelijkheid zijn hierbij kernbegrippen. Dit proces neemt tijd in beslag, maar is voor de lange termijn zeker een reële optie. Daarnaast dienen ook korte termijn oplossingen te worden geformuleerd.

In Groot-Brittannië is men vooral bezig met nieuwe technische preventiemiddelen. Met name een middel als SmartWater zorgt voor een grote preventieve werking. Toch is de vraag of zoiets in Nederland net zo populair zou kunnen worden. Nederlanders zijn van nature zuinig en zulke middelen zijn relatief duur. Vaak wordt het risico dan ook afgedaan met 'dat overkomt mij niet' of iets dergelijks. Pas wanneer een Nederlander slachtoffer wordt, is hij bereid om (tijdelijk) voldoende aan preventie te doen (De Waard, 2011).

In België heeft men in iedere politiezone een preventieadviseur. Dat zou in Nederland – wanneer hiervoor budget beschikbaar zou zijn – ook een optie kunnen zijn. Deze adviseur is op de hoogte hoe en waar de inbraken plaatsvinden en kan samen met bewoners zeer gericht kijken naar (goedkope) preventiemaatregelen. Ook kan hij/zij dan bij de bureaus langs gaan en ze bewust maken van de risicobesmetting, en dat dit het moment is om zelf ook iets aan preventie te gaan doen. Het is namelijk gebleken dat ten tijde het Politiekeurmerk Veilig Wonen daadwerkelijk onder de politie viel, dit tot veel extra preventiemaatregelen heeft geleid en zelfs tot een opname in het Bouwbesluit. Sinds het PKVW echter bij de gemeente is ondergebracht is er een duidelijke daling in het aantal afgegeven certificaten te zien en blijkt ook dat veel bouwbedrijven zich niet aan de afspraken op dit gebied in het Bouwbesluit houden. Het blijkt dat de gemeenten hun prioriteit aanzienlijk minder bij woninginbraken hebben liggen dan de politie. Wanneer er per district in Nederland weer een preventieadviseur zou komen, zou er veel gericht preventieadvies gegeven kunnen worden (er is al gebleken dat gericht advies beter werkt dan ongericht, algemeen advies) en zal er weer meer aandacht komen voor preventie.

Opsporing

Naast de preventie is er ook de repressie en opsporing wanneer het delict gepleegd is. België en Groot-Brittannië maken in de opsporing gebruik van (sociale) media. Door burgers actief bij opsporing te betrekken komt er extra informatie binnen bij de politie. In deze tijd waarin sociale media een steeds belangrijkere rol gaat spelen, is het dus een goed idee om de burger op deze manier bij de opsporing te betrekken. Dit zou in Nederland echter in mindere mate kunnen worden toegepast, omdat er in Nederland sprake is van een relatief strenge privacywetgeving, waardoor het gebruik van sociale media voor opsporingsdoeleinden (nog) wordt ingeperkt. Dit blijkt bijvoorbeeld al wel uit het tonen van

foto's van daders van voetbalrellen op internet²⁴. Er ontstond de nodige ophef over in zowel de media als de politiek. De daders werden dankzij de foto's op internet snel gevonden, maar in de rechtbank kregen ze een aanzienlijk lagere straf omdat hun foto's op internet hadden gestaan waardoor hun privacy was geschonden. Er gaan wel steeds meer stemmen op om de Nederlandse privacywetgeving te herzien, zodat misdadigers alsnog op deze manier getraceerd kunnen worden. Dit zal echter nog een lang (politiek) proces worden. Wordt de wetgeving aangepast, dan is nog steeds de vraag in hoeverre het gebruik van sociale media in Nederland kan helpen bij het ophelderen van woninginbraken. In Nederland is er namelijk relatief weinig cameratoezicht (in vergelijking met Groot-Brittannië en - in mindere mate - met België). Het cameratoezicht dat er is, vindt vooral plaats in de uitgaansgebieden en daar bevinden zich over het algemeen geen woningen. De meeste Nederlanders zien ook weinig heil in cameratoezicht in woonwijken en voelen zich daardoor eerder onveiliger dan veiliger. Oftewel het gebruik van sociale media als hulpmiddel om meer inbrekers te pakken, is in de eerste plaats juridisch gezien lastig maar lijkt wel mogelijkheden te bieden. Dat geldt ook voor camera toezicht, hoewel het effect dat mensen zich onveiliger voelen ongewenst is.

Men is zich er in België zeer bewust van dat er een oplossing moet worden gevonden voor het relatief makkelijke doorverkopen van gestolen goederen, zeker sieraden en edelmetalen. In Nederland is er al wel sprake van enige registratieplicht, maar deze zou verder moeten worden uitgebreid en gecentraliseerd moeten worden om echt te spreken van een registratieplicht en daarmee een drempel te kunnen opwerpen voor daders. Wanneer ze namelijk hun spullen niet meer kunnen (door)verkopen, zullen veel gelegenheidsdaders sneller afzien van een te plegen inbraak. Ook de strafmaat zoals deze op dit moment in Nederland en België bestaat, zorgt voor een aantrekkingskracht op inbrekers. Wederom zijn ze zich hier in België aanzienlijk meer bewust van dan in Nederland. Duitsland heeft een oplossing gevonden voor dit probleem dankzij nauwe samenwerkingsverbanden met de bronlanden van daders. Deze worden namelijk teruggestuurd naar hun land van herkomst en daar berecht. Dit zou voor Nederland ook een optie kunnen zijn, al is het wel de vraag hoe lang deze methode blijft werken als alle landen deze tactiek gaan toepassen. Wel is het zo dat er een hoop bureaucratie bij zal komen om tot een dergelijke oplossing te komen, maar het is het zeker waard om uit te zoeken of dit opweegt tegen de vermindering in het aantal woninginbraken. Bovendien is alle begin moeilijk en levert het niet heel veel extra administratieve lasten op wanneer het systeem eenmaal draait.

Er kan in de opsporing ook nog veel winst gepakt worden op koppelzaken en burgerparticipatie in Nederland. Vaak zijn er toch wel burgers die zich achteraf (geregeld pas na het buurtonderzoek) herinneren iets gezien te hebben, maar vervolgens niet weten waar ze met deze informatie naar toe moeten. Als ze dan met hun informatie bij de politie terecht komen, is het de vraag of deze informatie op de juiste plaats terecht komt of verdwijnt in het huidige registratiesysteem en niet meer is terug te vinden voor de rechercheurs. In Zweden heeft men veel geïnvesteerd in een goede informatiehuishouding, waardoor zij op dit moment veel winst behalen door meer uit burgerparticipatie te halen. Hierdoor is het ophelderingspercentage daar de laatste jaren gestegen en het aantal woninginbraken – doordat veelplegers in de gevangenis zitten – afgenomen.

Gefocuste en integrale aanpak

In België is men zich op dit moment zeer bewust van de noodzaak van een integrale en gefocuste aanpak, zij proberen met alle ketenpartners en openbaar bestuur om tot een

²⁴ Gebaseerd op <http://www.ed.nl/nieuws/algemeen/binnenland/10113947/31-aanhoudingen-voetbalrellen-Utrecht.ece> en op <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Beelden-van-voetbalrellen-boezemen-ontzag-in.aspx>

gezamenlijke aanpak te komen. Of en hoe dit gaat werken, is op dit moment nog onbekend omdat het geheel nog in de opstartfase zit. Wel kan de voorspelling gedaan worden dat door samen te werken met verschillende partners het inbrekers aanzienlijk moeilijker gemaakt kan worden dan wanneer één partij maatregelen treft. In Nederland zou het ook mogelijk moeten zijn om in samenspraak met het Openbaar Ministerie en het openbaar bestuur tot een gezamenlijk aanpak te komen, waarbij ieder zijn verantwoordelijkheden kent en deze ook wil nemen.

In Groot-Brittannië is men al wat verder met betrekking tot de gefocuste aanpak. De zogenaamde woninginbrakenteams draaien daar al enkele jaren en op de plaatsen waar ze draaien, is er sprake van een ophelderingspercentage van rond de 20% - waar Groot-Brittannië gemiddeld op zo'n 10 tot 12% zit. In Nederland zijn er ook al woninginbrakenteams ingevoerd op verschillende plekken. Echter, het is nog moeilijk om te bepalen of deze in Nederland een even groot effect hebben als in Nederland. Wel is duidelijk dat er enig effect is²⁵.

Al met al zijn er mogelijkheden in het buitenland waarneembaar die ook van toegevoegde waarde voor Nederland kunnen zijn. Toch zitten er wel de nodige haken en ogen aan. De situatie is in elk van de landen weer totaal anders. De grootte van het probleem is niet gelijk, de type daders en modus operandi waarmee men te maken heeft verschillen en ook het juridische kader verschilt in grote mate. Hierdoor is het niet mogelijk om maatregelen één op één in Nederland te implementeren, maar ze kunnen wel als opstapje dienen naar een nieuwe (hopelijk gefocuste en integrale) landelijke aanpak in Nederland. In het volgende hoofdstuk zullen de conclusies van dit onderzoek gepresenteerd worden en zullen er aanbevelingen worden gedaan omtrent nieuwe aanpakken voor de toekomst.

²⁵ Gebaseerd op verschillende nieuwsberichten uit de korpsen, zoals <http://www.hetccv.nl/nieuws/2010/06/Woninginbrakenteam-lost-vele-zaken-op.html>, <http://nu.nl.k.blikopnieuws.nl/bericht/129051/akkoord.php> en *Jaarverslag politie IJsselland 2011*.

8. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek is gekeken naar de huidige state-of-the-art kennis in de internationale literatuur op het gebied van woninginbraken. De onderzoeksvraag die hierbij centraal stond, was: *“Welke wetenschappelijke inzichten hebben zich de afgelopen 5 jaar op het gebied van het fenomeen woninginbraak ontwikkeld en wat zijn ‘good practices’ in relatie tot de aanpak van woninginbraken?”*

In dit hoofdstuk zullen de conclusies beschreven worden die op basis van het onderzoek getrokken kunnen worden. Per deelconclusie zullen ook de bijbehorende aanbevelingen vermeld worden.

Woninginbraken zijn in Nederland een groeiend probleem, het aantal inbraken stijgt en het aantal opgehelderde zaken daalt. Er zijn in de literatuur ontwikkelingen waar te nemen, waarbij de nadruk ligt op slachtoffer, dader of omgeving en objecten. Zo blijkt bijvoorbeeld dat er bij slachtoffers een grote inbreuk wordt gemaakt op hun veiligheidsgevoelens wanneer zij slachtoffer worden van een woninginbraak. De impact is dusdanig groot dat zij er een trauma aan over kunnen houden. Woninginbraak is gedefinieerd als een zogenaamde High Impact Crime. Verder is bekend dat slachtoffers van woninginbraken een groot risico op herhaald slachtofferschap hebben, dus dat zij binnen een korte tijd nogmaals het slachtoffer worden van woninginbraak. Ook burens in een straal van 200 meter lopen na een woninginbraak een verhoogd risico om zelf slachtoffer te worden; risicobesmetting genaamd.

8.1 Type daders

Het dark number bij woninginbraak is hoog, veel daders worden immers niet gepakt. Wat bekend is over de daders, lijkt het vooral om gelegenheidsdaders te gaan die op basis van persoonlijke drijfveren een inbraak plegen. Toch ziet men ook steeds meer georganiseerde dadergroepen verschijnen die op grote schaal inbraken plegen. Deze georganiseerde groepen zitten niet vast aan een bepaalde straal rondom hun eigen woning waarin ze de inbraak willen plegen (omdat ze de omgeving goed kennen), maar plegen inbraken door het hele land of zelfs door heel Europa. Elk inbreker heeft vaak een eigen modus operandi, maar het is ook afhankelijk van het in te breken object voor welke modus operandi er gekozen wordt.

8.2 Ontwikkelingen gericht op omgeving en object

Met betrekking tot omgevings- en objectgerichte ontwikkelingen blijkt dat er tegenwoordig minder sprake is van bepaalde hot-times; inbraken worden niet meer persé gepleegd als het donker is (juist meer overdag) en alleen in de wintermaanden. Er is nog wel sprake van zogenaamde hot-spots, maar deze wisselen wel snel. Dit hangt samen met het herhaalde slachtofferschap en de zogenoemde risicobesmetting. Ook is duidelijk dat er objecten zijn, die sneller de aandacht trekken van inbrekers dan andere woningen. Zo is een vrijstaande, afgelegen woning met een beboste tuin en goede uitvalswegen een stuk interessanter om de slag te slaan dan een appartement op de 3^e etage met een gallerij als toegangsweg en met een enkele trap naar beneden. Een hond of alarmsysteem aanwezig in de woning zorgt voor een goede afschrikkende werking, evenals een buitenlamp die aanspringt. Er is dus als bewoner zelf wel iets aan de risico's die een woning loopt te doen vanuit preventief oogpunt.

8.3 Te leren lessen uit het buitenland

Vervolgens is er gekeken naar maatregelen die politie, justitie en openbaar bestuur nemen in het buitenland om het aantal woninginbraken tegen te gaan en het aantal gepakte daders te vergroten. Om de aanbevelingen zo goed mogelijk toepasbaar te laten zijn, is er voor

gekozen om deze paragrafen in te delen conform de vier sporen van het landelijk plan van aanpak, te weten preventie, toezicht en handhaving, repressie en innovatie.

8.3.1 Algemene conclusie

De algemene conclusie die op basis van de analyse getrokken kan worden, is dat er sprake dient te zijn van een gefocuste en integrale aanpak, waarbij politie, ketenpartners, overheden, bedrijven en burgers samen een vuist maken tegen woninginbraken. De focus dient te liggen op het pakken van de veelplegers. Dit lukt over het algemeen beter wanneer er sprake is van een speciaal woninginbraken team. Dit team weet precies de modus operandi en interesse qua goederen van deze daders en op basis kan daarvan de zaken aan elkaar kan koppelen en de daders voor langere tijd oppakken en laten veroordelen.

Aanbevelingen

- Zorg voor een integrale aanpak waarbij politie, ketenpartners, overheden, bedrijven en burgers ieder hun verantwoordelijkheid nemen en gezamenlijk tot een beleid komen om woninginbraken aan te pakken. Ga niet met de beschuldigende vinger naar elkaar wijzen, maar bundel de krachten.
- Zorg voor een gefocuste aanpak, waarbij er veel kennis en expertise opgebouwd wordt over daders, modus operandi en pleegplaatsen in een regio. Een groot deel van de inbraken wordt gepleegd door veelplegers, die op basis van koppelingen van modus operandi sneller gepakt kunnen worden.
- Zorg voor een coördinatieploeg woninginbraken op nationaal niveau, waarin de belangrijkste partners in vertegenwoordigd zijn en welke aanspreekpunten hebben op lokaal niveau.

8.3.2 Preventie

Naast deze algemene term met betrekking tot een aanpak, blijkt uit de analyse dat er in Nederland nog veel winst te behalen valt op het gebied van preventie; op dit moment wordt daar te weinig aandacht aan besteed door gemeenten (bij wie de verantwoordelijkheid ligt), vinden mensen de kosten te hoog (en daarmee de baten te laag) en spelen ook verzekeraars nog te weinig in op de noodzaak van preventie. In de overige landen – met name België – speelt hier een stuk beter op in.

Aanbevelingen

- Zorg dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen weer 'hot' wordt, zoals in het begin van de invoering. Hierbij ligt de verantwoordelijkheid niet alleen bij de politie of gemeenten, maar dient er sprake te zijn van een integrale aanpak, waarbij ook het CCV en verzekeraars hun verantwoordelijkheden nemen.
- Zorg ervoor dat burgers zich meer bewust worden van hun eigen verantwoordelijkheden met betrekking tot preventie. Hierbij dient de focus te liggen op het vergroten van het bewustzijn van burgers. Dit is niet te realiseren door middel van massamedia communicaties, maar hiervoor moet sprake zijn van gerichte en (doelgroep)specifieke communicatie.
- Zorg voor een preventieadviseur in iedere gemeente, die na een inbraak advies geven aan de slachtoffers (om herhaald slachtofferschap te voorkomen) en aan de buurtbewoners (ter voorkoming van risicobesmetting). Het is niet de bedoeling dat deze adviseur random huizen langsgaat, want preventieadvies werkt alleen als het specifiek en gericht is.

8.3.3 Handhaving en toezicht

Naast preventie door burgers, zijn er ook de nodige mogelijkheden waardoor de politie ervoor kan zorgen dat het aantal woninginbraken afneemt. Uit de literatuur kwam al naar

voren dat - dankzij herhaald slachtofferschap en risicobesmetting - er vaak sprake is van bepaalde hotspots en hottimes. Door hier meer surveillance in te zetten, kan het aantal woninginbraken verminderen. Ook kan het aantal gepakte daders aanzienlijk toenemen, wanneer er meer sprake is van heterdaadkracht door middel van alerte burgers die bij verdachte situaties direct het alarmnummer bellen. Punt hierbij is wel dat burgers op dit moment over het algemeen slecht weten waar ze met hun informatie naar toe moeten.

Aanbevelingen

- Maak gebruik van de hotshot en hotspot aanpak; hiermee is het mogelijk om de heterdaadkracht duidelijk te vergroten.
- Besteed meer aandacht aan burgerparticipatie, door bijvoorbeeld bij burgers de slogan '112, daar pak je inbrekers mee' erin te prenten en ze aan te sporen bij verdachte situaties direct te bellen.
- Zorg dat duidelijk is voor burgers waar ze met hun informatie naar toe moeten. Burgers weten nu vaak niet waar ze met hun informatie naar toe moeten en hoe deze terecht komt. (Sociale) media kan hierin een goed hulpmiddel zijn.

8.3.4 Opsporing en repressie

Een ander punt wat in de overige landen naar voren kwam, was de wijze waarop er gebruik wordt gemaakt van (sociale) media bij het opsporen van daders. In Nederland is dit – onder andere door de huidige privacywetgeving – eigenlijk onmogelijk. Sociale media zijn echter niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. Wellicht dat daarom toch de moeite waard is om te kijken in hoeverre er in het huidige juridische kader mogelijkheden zijn en of deze in de toekomst – al dan niet door middel van het veranderen van de wet – mogelijk uit te breiden zijn.

Een punt dat naar voren komt met betrekking tot het verhogen van het aantal opgehelderde zaken, is gebruik maken van koppelzaken. Met name in Zweden en Groot-Brittannië wordt er veel gebruik gemaakt van zaken die op basis van modus operandi bijvoorbeeld aan elkaar te koppelen zijn. Het gebruik van koppelzaken hangt nauw samen met een gefocuste aanpak en daarmee de inzet van een woninginbrakenteam, maar het hangt ook nauw samen met de wijze van registreren en de informatiehuishouding. Zoals al uit meerdere onderzoeken bekend is, is hierop in Nederland nog veel winst te behalen. De informatiehuishouding is niet van voldoende niveau en eventuele informatie die van burgers afkomstig is, komt vaak niet op de juiste plaats terecht.

Aanbevelingen

- Met de huidige capaciteit aan rechercheurs is het niet reëel om het ophelderingspercentage naar 25% te krijgen. De Nederlandse rechercheur doet het qua effectiviteit per FTE namelijk vergelijkbaar met zijn Europese collega's (zie tabel pagina 26), dus voor een verhoging van het aantal opgeloste zaken is een vergroting van de capaciteit noodzakelijk.
- Neem de besluitprocedure bij het OM onder de loep over welke zaken al dan niet worden meegenomen in een rechtszaak. Doordat er op dit moment veel zaken niet worden meegenomen, zorgt dit voor een scheef beeld over het aantal opgehelderde woninginbraken.
- Investeer in het ophelderen van alle zaken en niet alleen in de zaken die het OM meeneemt in de rechtsgang. Op die manier kan het aantal ophelderingen aanzienlijk verhoogd worden en neemt het vertrouwen van de burger in de politie toe.
- Zorg voor een goede informatiehuishouding, zodat de informatie die burgers geven op de juiste plek komt en de mogelijkheden om zaken te koppelen uitgebreid worden. Op basis van goede analyses van juiste registraties van gegevens, kunnen hoogstwaarschijnlijk veel extra zaken worden opgelost.
- Zorg dat er woninginbrakenteams komen op lokaal niveau, die de lokale daderpopulatie kennen en dat deze teams ook het volledige onderzoek draaien,

- Zorg ervoor dat daders afkomstig uit het buitenland of in hun land van herkomst gestraft worden of in Nederland met dezelfde strafmaat als in hun thuisland gestraft worden. Anders blijft Nederland te aantrekkelijk voor dergelijke daders en zal het probleem enkel groeien.

8.3.5 Innovatie

Een laatste punt van conclusie is de wijze waarop inbrekers in Nederland op dit moment ook nog hun gestolen goederen kunnen verkopen. Er is sprake van weinig tot geen registratie, met name als het gaat om sieraden en edelmetalen, waardoor deze erg makkelijk doorverkocht kunnen worden. Hierdoor is de drempel erg laag om te gaan inbreken om zo aan geld te komen. Wanneer het moeilijk tot onmogelijk wordt om goederen te verkopen, zal er hoogstwaarschijnlijk minder worden ingebroken omdat de baten dan niet meer opwegen tegen de lasten.

Aanbevelingen

- Zorg dat het lastig is voor daders om de gestolen goederen door te verkopen. Met name sieraden en edelmetalen zijn nu een aantrekkelijk te stelen en te verkopen goederen. Verplichte, centrale registratie zou dit kunnen voorkomen.
- Besteed meer aandacht aan het probleem van heling; op dit moment is het nog een onderbelicht thema, terwijl het wel een factor is die van invloed is op het probleem van woninginbraken.

Geraadpleegde literatuur

Armitage, R. (2000). *An evaluation of secured by design housing within West Yorkshire*. Home Office, Briefing Note.

Batens, L. (2012). Op het spoor van dieven: Een introductie in de (mogelijkheden en beperkingen) van politieeel-gerechtelijke activiteiten bij diefstal in woningen. In S. Christiaensen, A. Dormaels & S. van Daele (Eds.) *Diefstal in woningen: Bijdragen voor een geïntegreerde beheersing vanuit beleid, praktijk en wetenschap*. Antwerpen: Maklu uitgevers.

Bernasco, W. & Nieuwbeerta, P. (2003). Hoe kiezen inbrekers een pleegbuurt? Een nieuwe benadering voor de studie van criminele doelwitselectie. *Tijdschrift voor Criminologie* 45 (3), 254-270.

Bernasco, W. (2007). Is woninginbraak besmettelijk? *Tijdschrift voor Criminologie* 49 (2), 137-152.

Bernasco, W. (2010). A sentimental journey to crime: effects of residential history on crime location choice. *Criminology*, 48(2), 389-416.

Bernasco, W., & Kooistra, T. (2010). Daders plegen vaak misdrijven in hun oude buurt *Secondant, Tijdschrift van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid*, 24 (2) 6-11.

Boes, S (2011). Heterdaadkracht. In: N. Kop, & R. van der Wal & G. Snel. (eds.). *Opsporing belicht. Over strategieën in de opsporing* (pp. 149-159). Apeldoorn: Politieacademie, Lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde.

Boom, A. ten & Kuipers, K.F. (2008). *Behoeften van slachtoffers van delicten. Een systematische literatuurstudie naar behoeften zoals door slachtoffers zelf geuit*. Reeks onderzoek en beleid nr 262, WODC en International Victimology Institute Tilburg. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Bos, R. (2012). *Woninginbraak: Landelijk plan van aanpak*. Verwacht.

Bowers, K.J. & S.J. Johnson (2005). Domestic burglary repeats and space-time clusters: the dimensions of risk. *European Journal of Criminology*, 2 (1), 67-92.

Bowers, K.J., Johnson, S.D. & Pease, K. (2004). Prospective Hot-spotting. The Future of Crime Mapping? *British Journal of Criminology* 44 (5), 641-658.

Brantingham, P. & Brantingham, P. (1981). Notes on the geometry of crime. In: M. A. Andresen, P. Brantingham & L.B. Kinney (eds.). *Classics of Environmental Criminology* (pp. 231-255). Burnaby: Simon Fraser University Publications.

Bureau van Dijk, van Soomeren en Partners (1991). *Woninginbraak. Motieven en, werkwijzen vanuit daderperspectief*. In opdracht van Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven. Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven, Directie Criminaliteitspreventie Ministerie van Justitie/Ministerie van Binnenlandse Zaken

Centraal Bureau voor de Statistiek (2011). *Integrale Veiligheidsmonitor 2010*. Den Haag/Heerlen: CBS.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012). *Integrale Veiligheidsmonitor 2011*. Den Haag/Heerlen: CBS.

Christiaensen, S., & Dormaels, A. (2012). De neuzen in dezelfde, juiste richting: De beheersing van diefstal in woningen vanuit integraal en geïntegreerd perspectief. In S. Christiaensen, A. Dormaels & S. van Daele (Eds.) *Diefstal in woningen: Bijdragen voor een geïntegreerde beheersing vanuit beleid, praktijk en wetenschap*. Antwerpen: Maklu uitgevers.

Cornish, D.B & Clarke, R.V. (1986). *The reasoning criminal : rational choice perspectives on offending*. New York: Springer

Cozens, P.M., Saville, G. & Hillier, D. (2005). Crime prevention through environmental design (CPTED): a review and modern bibliography. *Property Management*, 23 (5), 328-356.

Daele, S. van, & Dubois, S. (2012). Rondtrekkende dadergroepen als (niet zo) nieuw dadertype. In S. Christiaensen, A. Dormaels & S. van Daele (Eds.) *Diefstal in woningen: Bijdragen voor een geïntegreerde beheersing vanuit beleid, praktijk en wetenschap*. Antwerpen: Maklu uitgevers.

Dijk, J.J.M. van (2010). Slachtoffers van misdrijven: Kenmerken, hulpbehoeften en rechten. In: E.R. Muller, J.P. van der Leun, L.M. Moerings, & P.J.V. Van Calster (eds.), *Criminaliteit: Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland* (pp. 321-336). Hoofddorp: Kluwer.

Eerste Minister, Minister van Justitie, & Minister van Binnenlandse Zaken (2010). *De aanpak van rondtrekkende dadergroepen: Vernieuwde uitdagingen*. Brussel: Federale Politie.

Ewart, B.W. & Oatly, G.C. (2003). Applying the concept of revictimization: Using burglars' behaviour to predict houses at risk of future victimization. *International Journal of Police Science & Management*, 5(2), 69-84.

Farrel, G. & Pease, K. (1993). *Once bitten, twice bitten: repeat victimisation and its implications for crime prevention*. Police Research Group Crime Prevention Unit Series Paper 46. London: Home Office Police Department.

Farrel, G. & K. Pease (2007). Preventing repeat residential burglary victimization. In: B.C. Welsh & D.P. Farrington (eds.). *Preventing Crime: What Works for Children, Offenders, Victims and Place* (pp. 161-76), New York: Springer.

Farrell, G. & Pease, K. (2003). *Preventing repeat residential burglary*. Midlands Centre for Criminology and Criminal Justice, Loughborough. Geraadpleegd via <http://www-staff.lboro.ac.uk/~ssgf/PDFs/Systematic%20Review%20of%20Repeat%20Residential%20Burg.pdf>

Felson, M. (2003). Routine activity approach as a general crime theory. In: E. McLaughlin, E. Muncie & G. Hughes (eds.) *Criminological Perspective. Second Edition* (pp. 160-168). London: Sage

Fitzgerald, J. & Poynton, S. (2011). *The changing nature of objects stolen in household burglaries*. Issue Paper no 62. Sydney: Crime and Justice Statistics, NSW Bureau of Crime Statistics and Research

Gill, M. (2008). *Watermark leaves criminals high and dry*. Leicester: University of Leicester.

Handel, C. van den, Nauta, B., Soomeren, P. van & P. van Amersfoort. (2009). *Hoe doen ze het toch?: modus operandi woninginbraak*. Amsterdam : DSP-groep.

Johnson, S.D. (2008). Repeat burglary victimisation: a tale of two theories. *Journal of Experimental Criminology*, 4, 215-240.

Jong, J. de (2012). *Midden- en Oost-Europese inbrekers op pad: Inzicht in de aard en omvang van mobiel banditisme in Nederland [Vertrouwelijk document]*. Driebergen: KLPD-DOS.

Kamerstukken II 2010/11, 29 628, nr. 256.

Kemp, J.J. van der & van Koppen, P.J. (2007). Fine-Tuning Geographical Profiling. In: R. N. Kocsis *Criminal Profiling: International Theory, Research, and Practice* (pp. 347–364). Totowa: Humana Press Inc.

Kerkab, R., & Deroover, M. (2012). Naburig herhaald slachtofferschap bij woninginbraken: Een verkenning van nieuwe paden voor het inbraakpreventiebeleid. In S. Christiaensen, A. Dormaels & S. van Daele (Eds.) *Diefstal in woningen: Bijdragen voor een geïntegreerde beheersing vanuit beleid, praktijk en wetenschap*. Antwerpen: Maklu uitgevers.

- Kleemans, E.R. (1996). *Strategische misdaadanalyse en stedelijke criminaliteit*. Enschedé: Universiteit Twente.
- Kop, N. (2012). *Van opsporing naar criminaliteitsbeheersing: Vijf strategische implicaties*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Lamet, W. & Wittebrood, K. (2008). *Nooit meer dezelfde. Gevolgen van misdrijven voor slachtoffers*. Den Haag: WODC/SCP.
- López, M.J.J. (2007). *Besmettelijke woninginbraken*. Den Haag: RCM-advies.
- Mesu, S., & Nobelen, D. Van (2012). *Woningcriminaliteit: Verslag van een onderzoek voor het Nationaal dreigingsbeeld 2012*. Zoetermeer: KLPD/IPOL
- Millie, A. (2008). Vulnerability and risk: some lessons from the UK Reducing Burglary Initiative. *Police Practice and Research*, 9(3), 183-198.
- Montoya, L., Junger, M. & Ongena, Y. (2011). *The influence of physical property and property surrounding characteristics on day-and-night-time burglary*. Centre for Telematics and Information Technology; Institute for Governance Studies, University of Twente; Department of Communication Studies, University of Groningen.
- Nauta, O. (2004). *De effectiviteit van het Politiekeurmerk Veilig Wonen*. Amsterdam: DSP-groep.
- Noije, L. van & K. Wittebrood (2008). *Sociale veiligheid ontsleuteld. Veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid*. Den Haag: SCP.
- Peeters, M.P., Elffers, H., Kemp, J. van der & Beijers, W.M.E.H. (2011). *Evidence Based aanpak van woninginbraken. Enkele voorstellen voor een intensievere aanpak van woninginbraak op basis van een inventarisatie van de criminologische literatuur*. Reeks Criminologie: nummer 4. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Plicht, D. van der (2010). *Dat móet een Oost-Europeaan geweest zijn. Een kwantitatieve analyse naar verbanden tussen inbraak- en daderkenmerken*. Universiteit Leiden. Masterscriptie geschreven in het kader van de opleiding Criminologie.
- Poot, C. de (2010) Kennisgestuurd rechercheren: evidence based onderzoek voor de politiepraktijk In: E. de Wree, E. Devroe & P. van der laan (eds). *Evidence based policing* (pp. 103-128). Cahiers politiestudies, jaargang 4. Antwerpen/Apeldoorn/Portland: Maklu.

Poot, C. de, Luykx, F., Elffers, H., Dudink, C. (2005). Hier wonen en daar plegen? Sociale grenzen en locatiekeuze. *Tijdschrift voor Criminologie*, 47(3), p.255-268.

Sagovsky, A. en Johnson, S.D. (2007). When Does Repeat Burglary Victimisation Occur? *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 40(1), 1-26.

Sajtos, J. (2010). *Komt de woninginbreker weer op bezoek, of gaat hij liever naar de burens? Een kwantitatieve analyse naar herhaald slachtofferschap en risicobesmetting van woninginbraak*. Universiteit Leiden, Masterscriptie in het kader van de opleiding Criminologie.

Snel, G. & Zee, S. van der (2005). *Effectieve criminaliteitsbeheersing*. Den Haag: Elsevier.

Sutton, M. (2009). *CRAVED and VIVA. Encyclopaedia of Victimology and Crime Prevention*. Thousand Oakes: Sage.

Teedon, P., Reid, T., Griffiths, P. & McFyden, A. (2010). Evaluating Secured by Design door and window installations: Effects on residential crime. *Crime Prevention and Community Safety*, 12(4), 246-262.

Teedon, P., Reid, T., Griffiths, P., Lindsay, K., Glen, S., McFadyen, A. & Cruz, P. (2009). *Sustainable Solution. Secured by Design Impact Evaluation. Key Findings*. Glasgow: Caledonian Environment Center, Glasgow Caledonian University.

Topping, P. & Pascoe, T. (2000). Countering Household Burglary through the Secured by Design Scheme: Does it work? An Assessment of Evidence, 1989-1999. *Security Journal*, 13, 71-78.

Versteegh, P., Plas, T. van der & Nieuwstraten, H. (2010). Effectiever politiewerk met de best of three worlds (. In: E. de Wree, E. Devroe & P. van der laan (eds). *Evidence based policing* (pp. 301-326). Cahiers politiestudies, jaargang 4. Antwerpen/Apeldoorn/Portland: Maklu.

Verwee, I., Ponsaers, P. & Enhus, E. (2007). *Inbreken is mijn vak: Textuur en praktijk van woninginbraak*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Vollaard, B. A. (2009). *Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid*. Apeldoorn/Tilburg: Politie en Wetenschap/TILEC Universiteit van Tilburg.

Vollaard, B.A. (2010) *Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid. Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*. Tilburg/Apeldoorn: TILEC, Universiteit van Tilburg / Politie & Wetenschap.

Vollaard, B.A., Versteegh, P. & Brakel, J. van den (2009). *Veelbelovende verklaringen voor de daling van de veelvoorkomende criminaliteit na 2002*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.

Waard, J. de. (2011). *Woninginbraak in Nederland: Een schets van de stand van zaken in 2011*. Ministerie van Veiligheid en Justitie/DGRR/afdeling Strategische Beleidsontwikkeling

Wilsem, J. (2003). *Crime and context : the impact of individual, neighbourhood, city and country characteristics on victimization*. Amsterdam : Thelathesis.

WODC (2012) *Criminaliteit en rechtshandhaving 2010, Ontwikkelingen en samenhangen*. Onderzoek en beleid 298. Den Haag/Meppel, Boom.

Bijlage 1: Modus operandi

Daders gebruiken meerdere soorten modus operandi bij woninginbraken. Hieronder staan de meest voorkomende modus operandi, zoals deze beschreven zijn door Van den Handel et al. (2009) op basis van de interviews die zij met daders hebben gehouden.

- Het gebruik van de schroevendraaier om een raam of deur *open te wrikken* staat bovenaan de lijst; op de tweede plaats volgt het gebruik van een koevoet of breekijzer. Meer dan de helft van de respondenten zet schroevendraaier en/of koevoet in om de boel te forceren. Het gereedschap wordt meestal aan de slotzijde tussen het draaiend element en het kozijn gestoken en met geweld wordt raam of deur geopend. Een respondent zegt daarvoor ook wel een autokrik te gebruiken, een ander hanteert een beitel. Het forceren van deuren wordt vaker genoemd dan ramen. Slechts één persoon richt zich op de scharnierzijde van de deur.
- Zes respondenten geven aan (te pogen) zich toegang tot de woning te verschaffen door te *flipperen*. Behalve allerlei soorten pasjes, telefoonkaarten etc. leent het materiaal van petflessen zich goed voor flipperen.
- Uitzetraampjes en bovenlichten moeten het ook nogal eens ontgelden. Zes personen hanteren deze methode (wel eens). Als het uitzetraam open staat, is het voor de meesten een koud kunstje om het *raamboompje te forceren*. Met enig geweld kan men met de hand of met behulp van een schroevendraaier het scharnier vernielen (dat breekt af) of het raamboompje op de bevestigingspunten loswrikken.
- Het verwijderen van houten of kunststof *glaslatten* (met een scherp mes, een beitel of schroevendraaier) wordt door vijf personen genoemd. Als de glaslatten weg zijn verwijdert men de ruit en stapt rustig naar binnen. Deze methode is handig als je niet te veel lawaai wilt maken.
- Het *ingooien of –slaan van een ruit* doen de inbrekers eveneens regelmatig (tien respondenten geven dat aan), maar vaak pas als andere methoden geen succes hadden. Ook als men snel moet handelen kan dit een handige methode zijn. Een zichtbare (en gemakkelijk bereikbare) buit of een zichtbare sleutel aan de binnenkant van de deur kunnen ook doen besluiten een ruit te forceren. Heeft men die keuze eenmaal gemaakt, dan gaat men net zo lang door tot de ruit het begeeft. Een koevoet of breekijzer, of een enkele keer een moker, kan daarbij goede diensten bewijzen. Door gelamineerd glas zegt niemand zich te laten weerhouden. Dan sla je gewoon wat vaker of harder. Sommigen zijn er juist blij mee, want je snijdt je aan dit glas niet (dus geen verwondingen en geen DNA-sporen) en “na een flinke klap kun je het omvouwen”. Een respondent gaf aan dat ook draadglas handig is voor inbrekers. Hij snijdt een kruis in het glas van de voordeur, slaat dat met de vuist naar binnen en haalt daarna de stukken glas een voor een weg. Aanvallen op glas richten zich zowel op ramen als deuren en bij eengezinswoningen zowel beneden als boven. Het inslaan van ruiten gebeurt zowel in eengezins- als in meergezinswoningen.
- *Hengelen* (een ijzerdraad door de brievenbus steken en dan het slot opentrekken) wordt toegepast door drie respondenten.
- *Veiligheidsstrips* aan weerszijden van een deur vormen niet voor alle inbrekers een belemmering; ten minste twee respondenten vertellen deze te lijf te gaan met nijptang en/of schroevendraaier. Een

respondent had zich een handigheidje aangeleerd door een stoeptegel tegen de onderzijde van deur te plaatsen (lukt alleen als er ruimte is aan de onderkant van de deur) en door hefboomwerking de druk op de veiligheidsstrip te verhogen. Vaak schiet de deur dan al vanzelf open; zo niet, dan gebruikt hij nog een sterke schroevendraaier om bovenin extra druk op te bouwen, waarna het slot het alsnog begeeft en de deur opengaat.

- Twee respondenten geven aan (met koevoet) het beslag van de deur te halen en dan met een bahco *de cilinder af te breken*. Met een bouwsleutel of een ander hulpmiddel wordt vervolgens het slot geopend (Bulgaarse methode).
- Een respondent vertelt het *kerntrekken* goed onder de knie te hebben. Hij vervaardigt zijn benodigheden zelf (hij gebruikt een ijzeren plaat ter grootte van het deurbeslag, heeft daar bouten in gezet en plaatst dat op de cilinder, waarna hij de bouten aandraait met een ratel en de cilinder er uit trekt).
- Dezelfde persoon zegt ook vertrouwd te zijn met *bumpen*, wat hij vooral bij cilinders van een bepaald merk een makkie zegt te vinden. Bij de doe-het-zelf winkel haalt hij van sleutelsetjes bij cilinders één sleutel af en schuurt daar de scherpe puntjes vanaf. Hij slaat deze met een zorgvuldige tik in de cilinder, waarna hij het slot kan openen. Omdat deze methode door de politie nog nooit werd aangetoond is het niet zeker of het hier om waarheidsgetrouwe informatie gaat.
- Een respondent vertelde een combinatie van *lockpicking* en flipperen toe te passen. Hij beschikte daartoe over een speciaal lockpicking-setje. Met het lockpicken worden de permutatiestiften van de cilinder in de juiste positie gezet, waarna met het flipperen de klus wordt afgemaakt. Waarom hij dit zo doet is niet helemaal duidelijk. Wie het lockpicken goed beheerst kan het slot zonder flipperen openen.
- Een persoon gaf aan met een *accuslijptol het hout* in de deur naast het slot kapot te maken, waarna hij het slot weg kan breken.
- Een enkele respondent zegt van tijd tot tijd gewoon met *grof geweld* de deur in te trappen (aan de slotzijde). In een geval ging het om een nogal potige respondent die zijn kilo's het werk liet doen.